

KULTÚRA

ROČNÍK XXI. – č. 21

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

28. NOVEMBRA 2018

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

Snímka: Teodor Križka

Iba slepý nemôže nevidieť ako Európa opúšťa svoje korene, tradície, náboženstvo a kultúru. Kresťanstvo začína zanikať, stáva sa historickým anachronizmom. Ak sa Európa čoskoro neprebudí, budúcim vládcam Európy sa stane islam. Kam tento príde, tam rýchlo zapustí korene. Dnešné moslimské štáty, vrátane Saudskej Arábie, pôvodne neboli islamské. Palestína, Sýria, Irak, Turecko... boli kolískou kresťanstva. Na Blízkom východe, v Perzii, Indii, Afganistane a v Pakistane po pôvodných kultúrach nezostala ani stopa. Len v samotnom Afganistane boli zrovnané so zemou tisíce budhistických a hinduistických chrámov. Saudská Arábia ani dnes nie je úplne islamským štátom. Odhaduje sa, že tam žije jeden a pol milióna prisťahovaných kresťanov. V celom štáte nie je ale ani jeden kresťanský kostol a verejné bohoslužby sú zakázané. A na verejnosti aj kresťanské symboly ako biblia, kríž a pod.

Svätou knihou islamu je Korán. Obsahuje 109 veršov volajúcich po násilí voči neveriacim, teda aj proti kresťanom: „Zabite pohanov, kde ich nájdete, chyťte ich, obkoleste ich a všade na nich číhajte.“ (súra 9,5). Už žiaci v školách sú vedení k nenávisti voči všetkému, čo nezodpovedá islamu. Učebnice náboženstva pre prvákov v Saudskej Arábii obsahujú napr.: „Každé náboženstvo okrem islamu je nesprávne“, alebo „každý, kto nie je moslim, skončí v pekle“. Štvrtáci sa zasa učia, že „pravá viera znamená, že nenávidíš neveriacich a polyteistov a budeš s nimi zaobchádzať kruto“, alebo „kto nasleduje učenie Proroka a dovedie jeho jedinečnosť, nesmie pestovať

Čriepky z Nemecka - moslimské šatky, burky, čádory a kríže

priateľstvo s ľuďmi, ktorí sú proti Alahovi a jeho prorokom, aj keby mali patriť k jeho najbližším príbuzným“. Žiaci šiestej triedy sa zasa učia, že „opicami sú Židia, ľudia sabatu, a ošipánymi sú kresťania, neveriaci nasledovníci Ježiša“. (Washington Post, marec 2016).

A ako je to s islamom u našich susedov? Podľa odhadov žije v Rakúsku približne 700 000 moslimov, to jest osem percent z celkovej populácie. Odhaduje sa, že je tam 409 spolkov a práve toľko modlitební a mešít.

Jedno piatkové odpolednie v októbri 2010 štajerskohradčan (Graz) Helmut G. kosil na svojom pozemku trávu a pritom jódloval. To sa ale nepáčilo jeho susedom, veriacim moslimom v neďalekej mešite. Podali na neho trestné oznámenie za hanobenie islamu. Svojím spevom napodobňoval vraj muezína, ktorého hlas a spev sa ozýval po okolí z reproduktorov na dvore. Súdal za pravdu moslimom a vymeral Helmutovi G. pokutu vo výške 800 eur.

Podobne vo Nemecku, tak aj v Rakúsku, najmä vo Viedni, sú oblasti, kde moslimské deti tvoria väčšinu v štátnych školách. Rodičia vyberajú svoje deti z týchto škôl a posielajú do súkromných škôl, aby sa integrovali do rakúskej

DARINA VERGESOVÁ

spoločnosti. Moslimovia si v Rakúsku, ako inde v Európe, vybudovali totiž svoju vlastnú paralelnú spoločnosť. Proti tomu sa stavia vláda vzišla z predčasných parlamentných volieb v roku 2017, ako aj proti politickému islamu, zatvára niektoré mešity kvôli radikálnemu salafistickému učeníu a vyhostuje Tureckom platených imámov.

Islam v Rakúsku je po katolicizme druhým najrozšírenejším náboženstvom. Rakúsko je vnímané ako katolícka krajina. Tradíciu tu majú ale aj protestantské cirkvi. Významnú úlohu v dejinách rakúskych evanjelikov hrali aj Slováci. Na Evanjelickej teologickej fakulte Viedenskej

univerzity, ktorá vznikla v rokoch 1819 – 1821 účinkovalo viacero profesorov aj zo Slovenska. Dôležitú rolu v dejinách tejto fakulty zohral najmä Karol Kuzmány. V rokoch 1849 – 1863 bol profesorom cirkevného práva a praktickej teológie. Jeho nástupcom bol ďalší Slovák, Ján Michal Seberíni, profesor cirkevného práva a dekan Teologickej fakulty. Pre zaujímavosť uvádzam, že dvaja Slováci, Karol Kuzmány a Ján Kollár majú pamätníky v čestnom arkádovom dvore Viedenskej univerzity.

U nášho západného suseda, s ktorým sme donedávna tvorili spoločný štát, je dosiaľ päť mešít, v Brne, v Prahe, v Karlových Varoch, v Tepliciach, v Hradci Králové a v Kolove na Karlovarsku má istá kazašská rodina dokonca aj svoju vlastnú mešitu. K tomu ešte množstvo moslimských modlitební roztrúsených po celej ČR. Ôsmeho marca 1997 vyšiel v Lidových novinách článok pod titulkom

(Pokračovanie na 3. strane)

Dobojovali sme do konca 21. ročníka Kultúry. Tohto roku to vyšlo tak, že toto číslo je posledné. Ako uvádzam na inom mieste, "uvidíme sa" v januári, na začiatku 22. ročníka, po sviatkoch.

Dvadsaťjeden ročníkov, to je zároveň dvadsaťjeden rokov môjho života. Roku 1998, keď som Kultúru začal vydávať, mi zlé jazyky vraveli, že sa za tri mesiace vyčerpám. Nepopieram, že nebývam vyčerpaný, ale nie

Očakávaní

TEODOR KRIŽKA

z vydávania Kultúry, lež z reťazenia udalostí, ktoré sa z čírych vôd prevratu postupne premenili na stoku. Postupne sme sny o slobode, láske a pravde menili na trhací kalendár, ideály opadávali ako na jeseň lístie. Spoločnosť sa prestala venovať duchovnému rastu, sústredila sa na utilitárne ciele. Chamtivosť prevýšila dobročinnosť, tí najschopnejší klamať a nehanbiť sa za to sa predbiehali v dokonalosti svojich ostrých lakt'ov a predierať sa k moci hlava-nehlava.

Overtonove okná, podporované masívnou reklamou, postmodernou v umení, a nakoniec aj našou zbabelosťou a stratou rytierskeho ducha, deň za dňom vpúšťali do spoločnosti tzv. kontroverzné témy, ktoré sa zkrátka stali samozrejmosťou. Politické strany sa stali predvojom ekonomických záujmov gigantov, ktoré sa pohybujú po totalitnej šachovnici iniciátorov globalizmu. Pochopil som to úplne názorne, keď nám zo dňa na deň vyschli zdroje z reklamy. Podnikatelia, domáci aj cudzí, začali podmieňovať podporu svojimi záujmami a s tým spojenou ideológiou. Niežebý im tá ideológia "chutila". Prosto bola pre nich mimikry, ktoré sa nosí... Obliekli si slobodomurársku modrú s takou istou samozrejmosťou, ako si vyzliekli slobodomurársku červenú. Všetko, čo nemalo túto farbu, nazvali čiernou totalitou. S touto skúsenosťou sa pozerám aj na Rusko, od ktorého mnohí bývalí apologeti Západu očakávajú lepšie vízie. Lenže to sa čoraz viac sklzáva do synkretizmu stalinizmu a kresťanstva.

Skrátka, nečakám raj na zemi, len ďalšiu fázu nevyhnutnosti svedčiť o Bohu a prinášať obeť.

Dôchodok podľa liberálov - z roboty rovno do truhly

Na októbrovej schôdzi Národnej rady sa otvorila mimoriadne dôležitá téma, týkajúca sa veku odchodu do dôchodku. Podľa v súčasnosti platného zákona sa totiž vek odchodu do dôchodku každý rok automaticky zvyšuje so stúpajúcim vekom dožitia, a tak by sa mohlo stať, že mladí ľudia vstupujúci teraz na trh práce, by mali nárok na dôchodok až po sedemdesiatke. Takýto nezmysel má odstrániť ústavná zmena navrhnutá vládnymi stranami, ktorá by garantovala, že vek odchodu do dôchodku nebude narastať do nekonečna, ale bude stanovený dôchodkový strop vo výške 64 rokov. Samozrejme, kto bude chcieť a fyzicky bude vládnuť, bude môcť pracovať aj dlhšie. Ide o to, že po dosiahnutí presne stanoveného veku bude mať človek nárok na dôchodok.

Mnohí ľudia sa poslancov ĽS Naše Slovensko pýtajú, prečo podporujeme návrh zákona z dielne Smeru a SNS? Odpoveď je jednoduchá. Zavedenie stropu

na penzijný vek mala aj Ľudová strana Naše Slovensko vo svojom programe, kde sme požadovali postupné zníženie dôchodkového veku až na 60 rokov. Z tohto pohľadu stanovenie dôchodkového stropu na 64 rokov nie je pre nás ideálne riešenie, ale oproti súčasnému stavu, ktorý umožňuje narastanie dôchodkového veku do absurdna, je to zmena k lepšiemu. Preto sme na tlačovej konferencii deklarovali, že aj keď máme výhrady k tomu návrhu zákona, tak ho podporíme. Zároveň sme našu podporu tomuto zákonu nepodmienujeme žiadnymi požiadavkami, pretože si myslíme, že dôchodky ľudí nemajú byť objektom politikárčenia.

Poslanci liberálnej opozície a politicky profilované denníky ihneď začali šíriť paniku, že čo je to za populizmus chcieť, aby mali ľudia garantovaný nárok na dôchodok v určitom veku? Ďalší „argument“ znel, že keď bude zastupovaný vek odchodu do dôchodku, tak vraj budú nízke dôchodky. Denník N dokonca

uverejnil infantilný článok Romana Pataja pod názvom „Kotleba pomôže Smeru pokaziť váš dôchodok“. V článku Pataj tvrdí, že čím neskôr budú ľudia odchádzať do dôchodku, tým vyššie budú dôchodky. Áno, čím neskôr by sa chodilo do dôchodku, tým viac by bolo peňazí na dôchodky, ale to najmä preto, že by sa dôchodku dožilo menej ľudí! Jednoducho kopec ľudí by pomrelo ešte predtým, než by dosiahli dôchodkový vek. Možno odporcom dôchodkového stropu ide práve o to.

Ja sa pýtam, do akého veku by odporcovia dôchodkového stropu nútili ľudí pracovať? Do sedemdesiatky? A čo ak napríklad 62 ročný človek príde o zamestnanie? Kto takéhoto človeka zamestná? Zdá sa, že pre odporcov dôchodkového stropu je ideálny občan taký, ktorý zvládne v kuse pracovať aspoň 50 rokov, a potom, s prepáčením, pôjde rovno do truhly, aby sa čo najviac ušetrilo na dôchodkoch.

Treba pamätať aj na to, že vo vyššom veku už má čoraz viac

ľudí podlomené zdravie a nevládze pracovať v takom náročnom tempe. Viete si predstaviť, že v sedemdesiatke otročíte niekde za pásom vo fabrike? Veď ľudia pracujúci v robotníckych profesiách, vo fabrikách, ale aj v službách sú v pred-dôchodkovom veku často fyzicky absolútne vyčerpaní a zodraní. Pri neustále sa zvyšujúcom veku odchodu do dôchodku by sa mnoho ľudí svojho starobného dôchodku nedočkalo, lebo by nevládali pracovať a skončili by na slabo platených invalidných dôchodkoch.

Poslanci Ľudovej strany Naše Slovensko vždy zohľadňujú obsahovú podstatu navrhovaného zákona, nie to, ktorá partaj alebo poslanec návrh predkladá. V prípade zastropovania dôchodkovského veku by nehlasovanie za tento návrh znamenalo poškodiť ľudí. To nie je o podpore pre nejakú stranu, ale o podpore návrhu, ktorý je prospešný pre občanov Slovenska.

Ing. MARTIN BELUSKÝ, PhD.
poslanec NR SR
za ĽS Naše Slovensko

Upozornenie pre čitateľov

Najbližšie číslo Kultúry 1/2019 vyjde s dátumom 9. január 2019

Prosíme vás, aby ste sa nespoliehali na stánkový predaj nášho časopisu!

Predplaťte si Kultúru u Slovenskej pošty.

Jednak budete dostávať svoj obľúbený časopis do schránky, a jednak, a to je to najdôležitejšie, pomôžete jej vydávaniu, pretože príjem z predplateného predaja je pre redakciu o niečo vyšší ako zo stánkového predaja.

Zároveň vás prosíme, predplaťte Kultúru svojim blízkym a známym ako vianočný dar.

Myslite na to, že vydávanie náročného časopisu, ktorý nemôže dosahovať počet výtlačkov ako mainstream alebo bulvár, závisí od každého centu.

Vaša finančná pomoc je pre nás vzácna, ale, žiaľ, nedosahuje výšku, ktorá by vydávanie Kultúry zbavila stresu a strádania.

Všetci ste uvedomelí Slováci, záleží vám na budúcnosti svojho národa, preto urobte aspoň to najmenšie, prispejte na vydávanie Kultúry, šírte ju a získavajte jej predplatiteľov.

Kultúra prináša články autorov, ktoré by nenašli priestor v nijakom periodiku vychádzajúcom v Slovenskej republike.

Je to paradox, pretože práve naši čitatelia sú ideovou základňou obnovy samostatného štátu a trvajú na neutralite Slovenskej republiky v súčasnom chaotickom a konfrontačnom svete.

Bránime kresťanstvo, aké sme ho poznali počas celých dejín jeho trvania.

Bránime európsku kresťanskú civilizáciu.

Bránime kresťanské a zvrchované Slovensko.

Tak nám Pán Boh pomáhaj!

Najväčší Slovák?

Sv. Gorazd, učeník sv. Cyrila a Metoda, arcibiskup Veľkej Moravy, autor písma balkánskych národov a Ruska. Kardinál Korec, dedič odkazu sv. Cyrila a Metoda a slávy našich predkov v našom kultúrnom a duchovnom centre Nitre. Prelát Andrej Hlinka, najväčší kontrarevolucionár prvej polovice 20. storočia, vzdorujúci nielen českému kolonializmu, ale najmä svetovému voľnomyšlienkarstvu. Mons. Jozef Tiso, ktorý v najťažšej dobe ľudských dejín vzdoroval globálnemu spiknutiu, ktorého projektom bola zrážka dvoch pohanských socializmov.

Čriepky z Nemecka - moslimské šatky, burky, čádory a kríže

(Pokračovanie z 1. strany)

„Fašisté nechťejú mešitu“ ako ozvena na letákovú akciu a demonštrácie pod heslom „Stop islámskemu fundamentalizmu“ proti výstavbe islámskej mešity v Brne. V tom čase sa mala stavať prvá mešita v ČR. Odtedy ubehli dve desaťročia a islam zaujal v ČR pevné miesto. Moslimovia žiadajú paralelný islámský justičný systém v rozrastajúcej sa moslimskej komunite, pretože chcú žiť plnohodnotný islámský život v ČR. Bojujú o možnosť učiť na štátnych školách, zakladať vlastné školy, chcú, aby ich duchovní mohli sobášiť, čiže dosiahnuť uznávané manželstvo maloletých, mnohoženstvo a pod. V islame môže rozhodovať o rozvoze buď manžel, alebo islámský súd. Moslimovia odmietajú akceptovať rozvodové rozhodnutia českého súdu. Prvé oblastné moslimské obce vznikli v roku 2007 v Brne a v Prahe, v roku 2009 aj v Tepliciach. Ústredie týchto obcí je v pražskej mešite na Černém moste (severovýchodná časť Prahy). Orgány moslimských Ústredí sú výkonná rada, kontrolná komisia a rada zriaďovateľov. Ďalšou organizáciou moslimov v ČR je Všeobecný zväz moslimských študentov v Českej republike, založený v r. 1992 a pôsobí na celom území. Moslimská únia bola zaregistrovaná v r. 2000 a jej cieľom je predovšetkým šírenie viery. Ďalšími moslimskými organizáciami sú Liga českých moslimov, Islámský zväz, Internetové moslimské komunity a Liberálni moslimovia. Moslimovia v Česku disponujú vlastnými knižnicami, usporiadávajú prednášky, spoločné čítania Koránu, robia programy pre deti a školy.

Obchodný reťazec Billa začal dokonca s predajom kuracieho mäsa s označením halal, termicom označujúcim moslimom prípustnú potravinu. Od „halalu“ musel však upustiť, lebo Česi tovar pod týmto označením prestali kupovať. Počet moslimov v ČR sa odhaduje na 22 tisíc. Niektorým politikom sa to ale máli. Komunálny politik Matěj Hollan z hnutia „Žít Brno“ prostredníctvom svojho hnutia vyzval nedávno ČR k prijatiu niekoľkých desiatok moslimských imigrantov z Talianska. Do Ríma poslal list, že Brno by rado prijalo utečencov a postaralo sa aj o ich začlenenie do českej spoločnosti. Hollan by sa uspokojil s niekoľkými desiatkami moslimov, lenže čo sa stane, keď si každý z nich následne dovedie aspoň 20 príbuzných a svoje 4 manželky s hromadou detí. Ešte ďalej ako Hollan ide katolícky kňaz, nositeľ Templetonovej ceny prof. Tomáš Halík: „Naše země není naše, Hospodinova je země a vše, co je na ní, my všichni, jsme zde jen cizinci a přistěhovalci, říká jasně Písmo. Evropa vždy byla, je a ještě více bude kulturně, etnický a nábožensky pluralitní, tento vývoj nezastaví žádné zdi a ostenaté dráty. Musíme se naučit žít spolu“. Takto možno mysleli aj niektorí pravoslávni Srbi niekedy začiatkom 20. storočia v Kosove. Vtedy tam tvorili 95% obyvateľstva a o sto rokov sú to kosovskí Albánci, ktorí tvoria 90% obyvateľstva.

Na Slovensku žije podľa odhadov okolo päťtisíc moslimov. Islam nie je na Slovensku registrované náboženstvo. To znamená, že moslimovia nemôžu vykonávať moslimské pohreby a prípadné sobáše nemajú bez štandardného úradného úkonu formálnu platnosť. Moslimovia rovnako

nemajú ani nárok na finančný príspevok od štátu, možnosť vyučovať náboženstvo v školách či zakladať vlastné školy. Keďže islámska komunita nemá žiadnu mešitu, stretáva sa v prenajatých domoch alebo provizórnych modlitebniach. Najvýraznejšou inštitúciou moslimov na Slovensku je Islámska nadácia, sídli na Obchodnej ulici v Bratislave, v jej priestoroch sa nachádza kultúrne centrum i modlitebňa. Moslimské modlitebne v Bratislave sú aj v Ružinove na Peterskej ulici a v Petržalke.

Spomenula som, že kresťanstvo začína byť na ústupe, stáva sa historickým anachronizmom. Počet veriacich v západnej Európe klesá. Kostoly sa zatvárajú, búrajú alebo predávajú a takto ustupujú rôznym podnikateľským aktivitám a komerčným záujmom. Kostoly sa vo veľkom búrajú alebo stoja prázdne napr. v Nemecku, v Holandsku, v Dánsku a v iných európskych štátoch, zato všade pribúdajú mešity. V roku 2016 bolo v Nemecku okolo 2 750 mešít, z toho niečo vyše 600 mešít financovaných priamo Tureckom. Istanbul islamizuje Nemecko cez svoje mešity na nemeckom území, a nemecká politika to akceptuje. Viac ako 1 000 imámov vyškolených v Turecku, pracovníkov tureckého štátu a aj ním platených, posielajú Ankara každých päť rokov do Nemecka, aby kázali svojim krajanom v mešitách. Imámovia zväčša po nemecky nevedia, kážu po turecky a texty kázni dostávajú priamo z Ankary. O čom sa v mešitách káže, nemecké úrady nemajú ani potuchy. Prebudili sa, až keď sa zistilo, že niektoré mešity slúžia ako náborové centrá pre džihadistov a sú semeniskom radikalizácie. (Vo Francúzsku našli policajné razi vo viacerých mešitách dokonca aj sklady zbraní). Imámovia v Nemecku majú na svojich krajanov veľký vplyv. Mnohí moslimovia aj oficiálne hovoria, že nemecké zákony nemusia dodržiavať. Tvrdia to ich imámovia, a tí sú pre nich smerodajní. V tradičnom islame nie je možné vzdať sa viery v Alaha. Neveriaci islam kritizovať nesmú. Basta!

Na jednej strane pribúdajú mešity ako huby po daždi a na druhej kresťanských kostolov ubúda. A čo robia kresťanské cirkvi? Namiesto toho, aby sa snažili o spoločenskú jednotnosť, aby kostoly neboli po nedeliach prázdne, a aby sa ľudia neodvracali od prikázani a zákonov Stvoriteľa, sa tomu ľahostajne prizerajú. Najvyšší hodnostári či už evanjelickej alebo katolíckej cirkvi dokonca ostentatívne odložia kríže, len aby nepohnevali nekresťanov. Napríklad biskup evanjelickej luteránskej cirkvi Bavorska (ELKB) a od roku 2014 predseda Rady Evanjelickej cirkvi v Nemecku (EKD) Heinrich Bedford-Strohm a rímsko-katolícky kardinál Reinhard Marx, predseda nemeckej biskupskej konferencie, ktorí

v októbri 2016 išli do Jeruzalema v rámci príprav k 500. výročiu reformácie v budúcom roku. Pritom navštívili Chrámovú horu, ktorá je pod moslimskou administratívou, ale je aj posvätným miestom pre Židov a kresťanov. Odtiaľ išli k Západnému múru (Múru nárekov), k najposvätejšiemu miestu Židov. Predtým ale obaja predstavitelia kresťanskej viery na oboch miestach sňali svoje kríže. Údajne na žiadosť moslimských a židovských autorít. Na druhej strane je nepredstaviteľné, aby sa od islámskeho hodnotára, ktorý by navštívil napríklad kolínsky Dóm, požadovalo, aby odstránil veci, ktoré sú jasným dôkazom, že je predstaviteľom inej viery než kresťanskej. Alebo začiatkom januára 2016 navštívil iránsky prezident Hassan Ruhani Rím. Počas jeho návštevy boli niektoré nahé sochy zahalené s ohľadom na moslimskú vieru.

Cirkev v Nemecku je spolitizovaná. Pre zaujímavosť uvediem niekoľko výpovedí niektorých cirkevných predstaviteľov, ako sa oni stavajú k situácii, ktorá dnes najviac trápi Európu – k masovej imigrácii.

Evanjelický teológ Manfred Rekowski na otázku, koľko utečencov môže Európa, najmä Nemecko prijať, odpovedal: „Láska k blížnemu nepozná hornú hranicu. Zdá sa mi, že z právneho hľadiska to ani nie je možné. Namiesto toho by sme sa mali usilovať o spravodlivý prerozdelený systém v rámci Európy, ktorý by sa tiež zaoberal potrebami utečencov. Riešenia ako horná hranica sú populistické a problém nevyriešia.“ Čiže pobrať všetkých, čo zaklopú na európske dvere a prerozdeliť ich po celej Európe! Pre spomenutého evanjelickeho biskupa Heinricha Bedford-Strohma sú imigranti "šancou, obohatením a veľkou príležitosťou" (v diskusnej relácii Anne Will, v ARD, 25.1.2016). Myslí si, že „rokom 2015 si Nemecko urobilo veľmi dobré meno vo svetových dejinách.“ Ešte pred vyrojením sa imigrantov do Európy v apríli 2015 vyzval Bedford-Strohm štáty EÚ, aby podnikli kroky na prekazenie prevádzčstva, a všetkých utečencov legálne presídľovali do Európy. Hovorí aj o chaose, o možnom rozpade EU, ak sa imigranti neprozdelia medzi jednotlivé štáty. Podľa očakávania, ani Bedford-Strohm nie je za zavedenie hornej hranice prijímania imigrantov. V opačnom prípade by to podľa neho viedlo k ohrozeniu prosperity a vnútorného trhu Nemecka. Berlínsky biskup Markus Dröge radí veriacim, aby prijali a rešpektovali cudzincov ako seba samých, pretože "nemôžeme robiť žiadne rozdiely". Spolu s Bedford-Strohmom varuje pred stranou Alternatíva pre Nemecko (AfD), predovšetkým pred jej utečeneckou politikou. S príchodom státisícov moslimských imigrantov sa dostanú do Európy aj teroristi. A ako s nimi

zaobchádzať, to sa dozvieme od evanjelickej teologičky, v rokoch 2009 – 2010 predsedkyňi Rady Evanjelickej cirkvi v Nemecku (EKD) Margot Käßmannovej. Podľa nej by sa s nimi malo zaobchádzať s modlitbou a láskou: "Ježiš nám zanechal výzvu: Milujte svojich nepriateľov! Modlite sa za tých, ktorí vás prenasledujú!... Pre teroristov, ktorí si myslia, že ľudia môžu zabíjať v mene Boha, je to tá najväčšia provokácia. Mali by sme sa pokúsiť zaobchádzať s teroristami s modlitbou a láskou" (Bild am Sonntag, 27.3.2016). Práve že teroristi považujú ľudskosť a zdvorilosť za slabosť a na Käßmannovej navite sa môžu iba dobre pobaviť.

Ďalší teológ, evanjelickej kňaz Ulrich Wagner sa vyznamenal osobitnou starostlivosťou o imigrantov. V jednej diskusii s bavorskou stranou CSU navrhol, aby žiadateľom o azyl v rámci nemeckej „vítacej kultúry“ boli poskytnuté aj služby prostitútok. Deník Münchner Merkur chcel vedieť, či farár iba žartoval, alebo to myslel vážne. Wagner odpovedal: „Na tú myšlienku som prišiel, keď mi jeden priateľ povedal, že do jeho dediny pride 100 žiadateľov o azyl, a teraz sa mnohí obávajú že toľko mužov by mohlo obťažovať ženy v dedine. Či je to možné, alebo aj nie, takto chcem predísť obavám žien, pretože tieto obavy existujú.“ Na otázku, či je to tá správna cesta, farár odpovedal: „Tito muži majú sexuálnu potrebu. Ale my pred týmto zatvárame oči, a nikto si to neuvedomuje ...Dopyt je tu. V našej spoločnosti máme predsa aj prostitúciu, ktorá má byť uznávanou profesiou, noviny a internet sú plné inzerátov. Ale pokiaľ ide o žiadateľov o azyl, dáme im jedlo, pitie a povieme si, že tým je to vyriešené. Ale to nie je“. Tento farár navrhol založiť podporujúce združenie, ktoré by sa mohlo volať „voľná láska pre slobodných ľudí“ (freie Liebe für freie Menschen). Na otázku, prečo sa tak stará o sexuálne blaho žiadateľov o azyl, odpovedal: „Starosta to samozrejme nemôže nadhodiť, ani žiadny politik, a katolícki farári tobôž nie. Kto iný to môže povedať, ak nie protestantský farár?“

Zaujímavý bol rozhovor kardinála Lehmana, ktorý poskytol rozhlasu Deutschlandfunk v máji 2016. Uviedol, že vedie rozhovory s členmi rôznych politických strán, aj s Lavicou a Zelenými, ale stretnutie so stranou AfD odmieta. Je proti nacionalistickému nádychu politiky tejto strany. Nato sa ho novinár spýtal, prečo zo strachu z islamu priťahuje voličov práve táto strana, odvolávajúca sa na kresťanskú Európu? A prečo sa AfD a PEGIDA, ktoré sa odvolávajú na kresťanskú Európu niečo darí, čo sa cirkvi dosiaľ vôbec nepodarilo, a síce navrátiť slovo "kresťanský" späť do politickej diskusie? Kardinál Lehmann odpovedal, že slovný zvrät „kresťanská Európa“ on nepoužíva,

lebo ho používajú podľa neho tí „nepraví“. On používa slovo „Európa“. Na otázku, či má strach z islamu, povedal, že nie.

A ako reaguje na utečeneckú krízu, vlastne na hordy nájazdníkov, najvyšší predstaviteľ Katolíckej cirkvi a štátu Vatikán, a čestný člen Rotary klubu Buenos Aires? Jeho výroky „odmietnutie utečencov je aktom vojny“ alebo „plodnosť, ktorú Európania stratili, im môžu vynahradiť moslimovia“, či „Európa je ako Sára, neplodná Abrahámová žena, a migranti ju prichádzajú oplodniť“, alebo aj jeho ospravedlnenie sa imigrantom, že ich Európa prijíma odmietavo, hoci sú v skutočnosti darom, vyvolávajú v nejednom z nás rozčarovanie. Pri jeho geste umývania nôh imigrantom, čo je v kresťanskej kultúre aktom milosrdenstva, ale v arabskej a moslimskej kultúre akceptácia podriadeného postavenia, si nevedel z nás spomenul na jeho predchodcu, ktorý vraj dobrovoľne abdikoval, ako by asi tento v podobnej situácii reagoval. Niet pochýb, že mladí moslimovia by Európu nielen oplodnili a zaľudnili, ale aj zmenili. Na kalifát.

Symbolom kresťanstva je kríž, ktorý sa v Európe stráca. Zato pribúdajú burky, čádory a nikáby. Je ich toľko, že človek má dojem, že je niekde ďaleko mimo Európy. Stačí ísť v Nemecku na hociktorý školský dvor, keď majú školáci prestávku, uvidel je tam more „zašatkových“ detí a cez vyučovanie v školských laviciach moslimské deti s hidžabom na hlave! Nemci si na to už tak dobre zvykli, že to ani nebadajú, ale beda tomu, kto príde s nápadom niekde umiestniť kríž!

V marci 2018 sa stal v spolkovej krajine Bavorsko krajinským premiérom Markus Söder (CSU), ktorý po nástupe do tejto funkcie zapríčinil poriadny rozruch v celom Nemecku. Od júna 2018 zaviedol povinnosť osadiť kríže pri vchodoch do všetkých štátnych budov v Slobodnom štáte Bavorsko. Podľa jeho slov kríže v štátnych budovách nemajú byť vnímané ako náboženské symboly, ale ako jasné vyjadrenie „bavorskej identity a kresťanských hodnôt“. Povinné osadenie krížov vo vstupných častiach budov v štáte Bavorsko sa týka aj štátnych škôl a súdov, ale nevzťahuje sa na univerzity, múzeá a divadlá. Proti Söderovmu nariadeniu sa postavila aj cirkev, argumentujúc náboženskou pluralitou spoločnosti. Podľa evanjelickeho teológa Wolfganga Hubera (v rokoch 1994 – 2009 biskup Evanjelickej cirkvi Berlín-Brandenburgsko-Sliezka Horná Lužica a od 2003 do 2009 predseda Rady Evanjelickej cirkvi v Nemecku) sú kippa, šatka na hlave (akú nosia moslimky) a kríž v Nemecku rovnocenné (!!!). Kritizuje tiež výklad kríža ako symbolu kultúrnej tradície Bavorska alebo Západu.

DARINA VERGESOVÁ

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Dňa 9. októbra 2018 oslávila svoje životné jubileum 85 rokov arcibiskup Ján Sokol, prvý a jediný metropolita Slovenskej cirkevnej provincie. Pri dobrom zdraví prekročil už vek, o ktorom hovorí žalmista: *Vek nášho života je sedemdesiat rokov a ak sme pri sile, osemdesiat (Ž 90,10). Okrúhlych tridsať rokov prešlo v roku 2018 aj od jeho biskupskej vysviacky, ktorá bola v Slovenskom Ríme 12. mája 1988. Tieto svoje jubileá oslávil v Trnave 13. októbra a 11. novembra medzi svojim rodákmi v Jacovciach. Po svätej omši sa uskutočnila aj posviacka miestneho Domu seniorov sv. Marty. Nový jacovský kostol Božieho milosrdenstva i Dom sv. Marty sa postavili práve najmä vďaka iniciatíve a podpore arcibiskupa Jána Sokola. Jubilanta po-zdravil v Jacovciach homiliou Ján Košíar*

Hovorí sa, že nikto nie je doma prokom, napokon to hovorí aj sám Pán Ježiš v Nazarete, keď prišiel k svojim rodákom do synagógy, ale ja si myslím, že Váš vzťah, milí Jacovčania, k vášmu rodákovi, pánovi arcibiskupovi je výnimkou, ktorá potvrdzuje toto pravidlo, a že vy ste si svojho rodáka vždy vážili a vážite a ste radi, keď príde medzi vás.

Ja som poctený, že sa vám môžem prihovoriť vo vašom kostole v prítomnosti vášho slávneho rodáka, prvého a jediného rímskokatolíckeho arcibiskupa-metropolitu Slovenska.

Patrocínium vášho nového jacovského kostola je Božie milosrdenstvo, zdobí ho aj jedinečná križová cesta nášho svetoznámeho majstra Stana Dušika. Toto patrocínium nás priam vyzýva, aby sme si uvedomili, áno, našu hriešnosť, slabosť, ale zároveň aj nesmiernu veľkosť Božieho milosrdenstva nielen na 2. veľkonočnú nedeľu, ktorá má titul nedeľa Božieho milosrdenstva, ale každú nedeľu keď sme tu. Aj dnes, keď spolu s jubilantom, vašim rodákom, slávime svätú omšu, ktorá je vždy pripomienkou obety nášho Pána Ježiša Krista na kríži.

Drahí bratia a sestry, ďakujem Pánu Bohu, že spoločne dnes tu oslavujeme nielen Božie milosrdenstvo, ale aj jubileá vášho rodáka, otca arcibiskupa Jána. 85 rokov života a 30 rokov biskupskej služby.

Keď po maturite na topolčianskom gymnázium v roku 1953 sa váš rodák hlásil do kňazského seminára, v tom roku sa hlásilo tridsať, podľa zákona numerus clausus mohlo byť prijatých len dvanásť, a z toho ešte deväť museli mať výslovne nielen robotnícky pôvod, ale aj špeciálny prípravný kurz, ktorý ich predurčoval na štúdium teológie. Maturanti z gymnázií z celého Slovenska mohli byť len traja. A Ján Sokol bol medzi nimi. Po štúdiu a formácii bol pred 61 rokmi 23. júna 1957 vysvätený za kňaza.

Vaše kňazské pôsobenie, Excelencia, zavŕšené službou arcibiskupa, má rozmer biblickej plnosti. Ako kňaz (biskup a arcibiskup) ste pôsobili na siedmich miestach a sedem je číslo, ktoré predstavuje biblickú plnosť. Prvou kaplánkou boli Šurany (1957 – 1958), druhou Levice (1958 – 1959). Treťou zastávkou kaplána Jána Sokola bol bratislavský Blumentál (1959 – 1966), kde ovplyvnil život veľkej skupiny vysokoškolákov, ktorej dodnes zachované meno „Kačabar“ vyvoláva spomienky na mladosť prežitú v spoločnosti Jána Sokola. Dohľad „štátu nad Cirkvou“ však spôsobil, že aktívny mladý kňaz z Blumentálu musel odísť na dva roky do vzdialeného Štúrova, kde pôsobil v rokoch 1966 – 1968.

Za Dubčeka zavazovali vetvy nádeje, hoci len ako slabý vánok, a preto teologické štúdiá i kňazskú formáciu v bratislavskom seminári mohli absolvovať a stať sa kňazmi mnohí, ktorým v tom dovtedy bránili nepriaz-

nivé podmienky ateistického režimu bojujúceho proti viere v Boha i proti Cirkvi. V tom čase ste sa, Excelencia, stali jedným z predstavených v bratislavskom kňazskom seminári – prefektom (1968 – 1970). Normalizácia zakrátko zasiahla aj život Cirkvi (staré MHKD sa zmenilo na Pacem in terris) a vy ste sa opäť vrátili do prvej línie, tentokrát do Serede, kde ste boli kaplán, potom administrátor a napokon dekan (1970 – 1987).

V tom čase, 9. apríla 1981, vás biskup Július Gábriš menoval za člena Zboru konzultorov, čo bol jeho poradný orgán, majúci podľa štatútu aj úlohu po smrti ordinára zvoliť nástupcu. O sedem rokov ste sa Gábrišovým nástupcom na čele Trnavskej diecézy 14. novembra 1987 stali práve Vy. Vašu voľbu štát hneď neuznal, ústredný

verejný život na čele s Vladimírom Mečiarom a Ivanom Gašparovičom pozvali na slávnostný akt vyhlásenia zvrchovanosti Slovenskej republiky 17. júla 1992. Prvého januára 1993 Božím požehnaním v Dóme sv. Martina v Bratislave vystrojil do života Druhú Slovenskú republiku a 2. marca 1993 na tom istom mieste požehnal jej prvého prezidenta Michal Kováča.

Vtedy ste ho nazvali „po Svätoplukovi naša tretia hlava.“ Bola to mimoriadna a neopakovateľná chvíľa v našich dejinách a ja som bol mimoriadne poctený, nielen že som bol pri tom, ale že vtedajší pán farár v Dóme sv. Martina mi za toto požehnanie poslal účet na 8000 slovenských korún.

Samozrejme, k veľkým chvíľam vo vašom živote patria aj príhovory pred pápežom Jánom Pavlom II. pri je-

Niektorým ľuďom tu na Slovensku – aj vysoko postaveným po tzv. prevrate sa toto menovanie nepáčilo, a preto žiadali, aby Vás Rím odvolal. Jeden vtedy vysoko postavený politik (dnes kandidát po druhýkrát na prezidenta SR) sa s tou žiadosťou obrátil aj na biskupa Pavla Hnilicu. Otec Pavol mu nevyhovel, naopak, myslieť si o tom svoje, čo je aj zachytené na písme: „Dalo sa očakávať, že po páde komunizmu príde v Cirkvi k takýmto nešťastným javom. Komunizmus, červeného diabla, vyhnali jednými dverami von, ale on je majster lži a klamstiev, druhými dverami (či oknom) sa im šikovne vkradol späť a pokračuje vo svojom ničivom diele. Zasiaeva nedôveru, nepokoj a rozbroje... A čo to žiada ten človek odo mňa? Po prvé, mne neprislúcha rozhodovať o tom, ktorý biskup má byť

že po páde komunizmu si diabol hľadá a nachádza svoje nové cesty.“1 koniec citátu a svedectva biskupa Pavla Hnilicu.

Predvčerom, v piatok, bolo 9., to je sviatok posviacky Lateránskej Baziliky, ale aj iný významný dátum, 9. november 1989. Vieme ešte, čo sa v ten deň stalo? Padol Berlínsky múr, symbol Studenej vojny a rozdeleného sveta... Tam začal november. V Berlíne. A 15. novembra, pár rokov po 1989, v roku 1992, pápež Ján Pavol II. pri návšteve ad limina nemeckým biskupom okrem iného povedal „že „znovuzjednotené Nemecko nie je – ako sa pôvodne myslelo – viac protestantské, ale stalo sa menej kresťanským. Zdá sa, že základná zhoda na základe kresťanských hodnôt sa rúca. To je dôvod, prečo si Cirkev musí klásť o svojej vlastnej úlohe v spoločnosti, v ktorej odkazy na Boha, sú stále zriedkavejšie, a dokonca v mnohých oblastiach pre Boha už nielo miesta“. Dnes, v roku 2018, v rodisku Karla Marxa, v Trieri, mu postavili vyše 5 metrovú sochu... Vidíme, že dejiny sa stále točia okolo Nemecka.

Na začiatok 500. výročia Lutrovej schizmy2, alebo ako my to slušne voláme reformácia, bol pápež František vo Švédsku. Spolu s pastorm Martinom Jungem, sekretárom svetovej Luterańskiej federácie sa vo svojich príhovoroch v Lunde odvolávali na evanjeliiové podobstvo o viniči a ratolesťoch. Katolíci a luteráni sú, žiaľ, dnes „suché konáre“ na tom istom strome, ktorý veľmi neprináša ovocie. Viete, čo máme my katolíci a luteráni spoločné? Okrem Očenaša a krstu? Hlbokú krízu. Také Švédsko po tom, čo sa transformovalo na krajinu multikulturalizmu a homosexuálnych práv, je dnes krajinou, v ktorej len 2% luteránov sú praktizujúci, kým takmer 10% populácie praktizuje islamské náboženstvo. A sme doma. Islam zaplavuje Európu. Kam nás dnes tieto omyly a bludy sekularizmu, genderizmu a politickej korektnosti dovedú? Šírja sa médiami nielen vo všetkých svetových, teda veľkých jazykoch, ale i v jazykoch malých národov ako naša slovenčina. Už len chýbajú elity, ktoré nám začnú tvrdiť, že aj moslimská tradícia a korán patria

Jubileum Jána Sokola - prvého metropolitu

cirkevný tajomník Vincent Máčovský to dal aj na papier, že nie, ale Vatikán ju uznal, štátnej komunistickej moci sa nepýtal, a 19. mája 1988 vás pápež Ján Pavol II. vymenoval do slovenského Ríma za biskupa – apoštolského administrátora. Vysviacka sa konala v katedrále sv. Jána Krstiteľa pred vyše tridsiatimi rokmi, 12. júna 1988. O rok neskôr (26. júla 1989) – to už vanuli východné vetry „perestrojky a glasnosti“, ste boli ustanovený za arcibiskupa – metropolitu Slovenskej cirkevnej provincie, ktorá vznikla 30. decembra – ale vtedy už pred desiatimi rokmi – v roku 1977. Dnes už v týchto rozmeroch a hraniciach táto provincia neexistuje, a preto váš rodák Ján Sokol ostáva po sv. Metodovi jediným rímskokatolíckym metropolitom celého Slovenska. Nech je za to Pán Boh oslavený.

Po novembri 1989 ste privítali národno-emancipačný slovenský pohyb, a preto vás vtedajší predstavitelia

ho troch návštevných našej vlasti: 1990, 1995, 2003.

Drahí bratia a sestry, ja som sa s vaším rodákom, pánom arcibiskupom, zoznámil v roku pádu komunizmu 1989 v Ríme, kde som žil od leta roku 1983 ako utečenec, seminarista a mladý kňaz. Keď bol kňaz Ján Sokol vysvätený za biskupa a neskôr ustanovený za arcibiskupa a metropolitu Slovenska, my, čo sme žili v zahraničí, sme sa tomuto faktu veľmi potešili. V nedeľu 6. augusta 1989 som mal sv. omšu v Kostole sv. Štefana v Mníchove, ktorú vysielala Slobodná Európa a cez éter som Vám, Excelencia, poslal vtedy aj pozdrav.

Ja som v Ríme bol v blízkosti otca biskupa Pavla Hnilicu. Vy, Excelencia, ste už boli s ním ako kňaz starý, ako sa hovorí, kamarát, stretávali ste sa pri mori na Jadrane i na iných miestach, kde sa vám podarilo vycestovať. Slovom, keď ste sa stali biskupom, boli ste s biskupom Hnilicom už dlhoroční priatelia.

vo Vatikáne, ktorý nie. Ale to doslova neľudské v tej jeho požiadavke spočíva v tom, že mám urobiť niečo zlé – našťastie to ani nemôžem – proti človeku, ktorý mne osobne, ale najmä svätej Cirkvi na Slovensku urobil nesmierne veľa dobrého... Janko Sokol bol ten človek, ten kňaz, ktorý bol z mojich kontaktných ľudí v čase totality najodvážnejší, najúčinnejší i najobetavejší v našej spolupráci. Stretli sme sa viackrát v Poľsku, Maďarsku, v Chorvátsku – (vtedy v Juhoslávii), kde ja i on sme mohli prísť a stretnúť sa, kde som mohol prevziať od neho diskretné správy a domov poslať odkazy i pomoc. Teraz, keď vďaka Gorbačovovej perestrojke režim zmákol a napokon padol, a práve Janko Sokol sa stal arcibiskupom, ja by som mal hľadať cesty, ako ho dať odvolať?... Práve naopak. Arcibiskupovi Sokolovi ja aj naďalej dôverujem a budem mu pomáhať. To mi potvrdzuje moju obavu,

do európskeho kultúrneho dedičstva a identity, na ktorej sa musí stavať budúcnosť. „V aktuálnych časoch sa javí ako nerozvážny krok presun arabského obyvateľstva do Európy. Zdá sa až nepochopiteľné, že dnes môže prekročiť „schengenskú hranicu“ kto chce, kedy chce a kde chce, dokonca aj bez pasu (či s viacerými falošnými pasmi) a aj bez registrácie... Európania budovali Európu po dlhé stáročia s veľkou námahou, odvahou, trpezlivosťou aj za cenu premnohých obetí. Preto ostáva len dúfať, že Európania neoznačia „vlastnú bezmocnosť“ za čnosť, a že jej odporúčania sa nezmenia na totalitný príkaz“.

Katolícka identita a presvedčenie, drahí bratia a sestry, to nie je len praktizovanie náboženského života, chodenie do kostola a k sviatostiam. To je predovšetkým vzťah k Bohu a k druhému človekovi v celej jeho podstate, to je vzťah k rodine ako základnej bunke spoločnosti, to je jasný názor na človeka Bohom stvoreného ako muž a žena, to je jasný názor na monogamné manželstvo, to je ochrana ľudského života od počatia až po prirodzenú smrť, to je vzťah ku spravodlivosti v zamestnaní, v hospodárskom živote, v zdravotníctve, v súdnictve, to je kultúra a ochrana ľudí pred nemravnými prejavmi na verejnosti alebo v kinách či divadelných sálach, ochrana chudobných pred úžerníkmi, to je úcta ku každému človeku v médiách, to je usporiadaná spoločnosť, to je pomoc prenasledovaným kresťanom i ochrana slovenského národa na prvom mieste pred moslimskou inváziou, ktorá už stačila veľmi neblaho postihnúť napr. kedysi bývalé kresťanské štáty ako Nemecko a Francúzsko. Nesmieme zabudnúť aj na tieto slová evanjelia: „Keď silný, ozbrojený človek stráži svoj palác, jeho majetok je v bezpečí“ (Lk 11,21).

V živote kňaza a arcibiskupa Jána Sokola neboli len radostné chvíle, ale aj ťažké a náročné. Rozdelenie diecéz nebola jednoduchá záležitosť, a aj situácia a útoky zo strany médií najmä po menovaní a odvolaní jeho nástupcu, arcibiskupa Róberta Bezáka patrili k tým horším dňom. Svoju česť arcibiskup musí dokonca aj v súčasnosti brániť pred súdom, ktorý trvá od roku 2009! Kuriózne na tomto prípade je, že sa v rámci súdnych pojednávajúcich stretli traja arcibiskupi a jeden známy politik, ktorý bol istý čas aj predseda slovenského parlamentu. Až Ústavný súd uznal arcibiskupovi J. Sokolovi právo na ochranu cti a dobrého mena pred novinárskymi kľamstvami a prípad vrátil na Okresný súd do Trnavy. Pojednávania a vypočúvania svedkov trvajú už skoro desať rokov a trnavská sudkyňa, pani JUDr. Jana Hanzlíková, je už na večnosti... Pred Božiu tvár predstúpila vlani, v roku 2017. Spis a celý prípad bol postúpený sudcovi, ktorý si niekoľko tisíc strán musí najprv preštudovať.

Ja som v združení politických väzňov, mám rozsudok, že som nedovalene žil na Západe a my ako členovia PV ZPKO sme verejne vyzvali pána sudcu, aby konal čím skôr, vytýčil pojednávanie a vyniesol spravodlivý rozsudok. Má dôkazy a rozhodnutie Ústavného súdu, o ktoré sa môže oprieť. Vyzývam Trnavský okresný súd aj dnes z tohto miesta, aby v tejto veci konal. Chceme veriť, že predsa sa len nevracajú päťdesiate roky 20. storočia so svojim súdnymi fraškami, keď rozsudky súdov boli dopredu pripravené komunistickou stranou.

Aktuálne je aj dnešné evanjelium o povinnej chrámovej dani, ktorej platenie pozoroval Pán Ježiš. Bohatí hádzali veľa, chudobní málo. Ale predsa dali, hoci vedeli, že im to bude chýbať, ale si povedali: „Čo dávam, dávam predsa Pánu Bohu a on mi to

odplatí.“ Im patrili sympatie Ježiša. A naopak, svoje si myslel a aj povedal o farizejoch a zákonníkoch. Tí, keď išlo o peniaze a spoločenské výhody, nerešpektovali nič a nikoho. Svoje bohatstvo a spoločensko-mocenské úspechy si vysvetľovali ako Božie požehnanie za svoj vzorný život. Pána Boha presvedčujú, že oni sú tí najspravodlivejší v Izraeli. Okrem Jána Krstiteľa a Ježiša sa však nik neodvážil nastaviť im zrkadlo, aby videli, svoju pravú tvár. Tento postoj voči Bohu a nezdravá túžba po majetku, domoch, tituloch, spoločenskom postavení, po počtách a vyznamenaníach nevy-mrel ani dnes. Straší aj dnes v našich krajoch, aj medzi kresťanmi, ktorí stále majú radi prvé miesta, najmä tam, kde ich vidia televízne kamery. Napríklad v Šaštíne 15. septembra, či v Nitre 5. júla.

Chudobných veľmi tie kamery neukazujú, ako sa boria a trápia v živote. Lebo dnes chudobné nie sú len vdovy, ale aj matky rodín, i otcovia, ktorí musia ťažko pracovať, aby svoje rodiny užívali. A štát namiesto toho, aby rodiny viac podporoval, vymýšľa úrad detského ombudsmana, ktorý má chrániť práva detí. Každý hovorí len o právach, len málokto o povinnostiach. A tá prvá je v Desatore: Cti otca svojho i matku svoju. A cudzí človek, štátny úradník ma riešiť problémy výchovy detí rodičmi. Detký ombudsman ako základný kameň juvenilnej justície, keď dieťa je násilím odobraté rodičom. Už sú známe také prípady z Nórska a boli aj v minulosti – násilné adopcie v bývalom Východnom Nemecku. Kam sa rúti spoločnosť, ktorá sa zriekla Boha, Nechcime na to ani radšej pomyslieť.

Svätý Pavol v Liste Rimanom napísal: „Niet moci, ktorá by nebola od Boha...“ (Rim 13, 1). Po skúsenostiach celého sveta i v našich krajoch môžeme dodať, že niekedy je to od Pána Boha požehnanie, a niekedy dopustenie. Ale kresťanstvo, ku ktorému sa ešte mnohí hlásime, má svoj základ v Božom Synovi Ježišovi Kristovi, teda v Bohu.

Na druhej strane, demokracia, tá pochádza z gréckej antiky a existovala už v 6. až v 3. storočí pred Kristom. A základom demokratického systému bol a je človek, ktorý deleguje svoje právomoci na druhého svojím slobodným rozhodnutím. Aj samotné slovo demokracia je gréckeho pôvodu a skladá sa z dvoch slov demos – ľud a kratos – vláda, teda vláda ľudu. Len niekedy nevieme, či je to genitív, alebo datív, či je to ľud, ktorý vládne, alebo sú tu ľuďmi volené alebo aj nevolené elity, ktoré potom vládnu ľudu aj tak, že sa nám to vôbec nepáči.

Excelencia, pán arcibiskup, často hovoríte, že „život kňaza a biskupa, to nie je len hosanna na Kvetnú nedeľu, ale aj ukrižujú na Veľký piatok. A to sa tak strieda.“

Myslím, že všetci, čo sme tu, s tým súhlasíme a ďakujeme Vám za svedectvo vášho života.

Otec arcibiskup, ad multos annos! Nech ste ešte dlho medzi nami!

ThDr. JÁN KOŠIAR

POZNÁMKY:

1 - ŠEBASTIÁN LABO: *Pravda o odvolanom arcibiskupovi., Praha: Ottovo nakladateľstvi, 2014, s. 49-51.*

Porov. ŠEBASTIÁN LABO: *Premiéro mal predsa pravdu., Bratislava: PostScriptum, 2014, s. 77. 2 - 31. októbra 2016.*

3 - HREHOVÁ, Helena, *Demokracia a súčasný multikultúrny liberalizmus z pohľadu filozofie a etiky. In: Viera a život, časopis pre kresťanskú orientáciu roč. XXVI., marec apríl, č. 2/2016, Dobrá kniha, Trnava 2016, s. 59 - 69.*

Snímka: Miroslav Gulíš

Takto charakterizuje položenie židovskej menšiny na Slovensku trojväzková správa Medzinárodného Červeného kríža, The Report of the International Committee of the Red Cross on its Activities during the Second World War: „Značná časť židovskej menšiny dostala povolenie zostať naďalej v krajine a v určitom období Slovensko sa považovalo za relatívne bezpečný útulok pre židov, hlavne tých, čo sem prichádzali z Poľska (at certain periods Slovakia was looked upon as a comparative haven of refuge for Jews, especially for those coming from Poland.). Tí židia, čo zostali na Slovensku, žili tu v relatívne pokojnom prostredí až do konca augusta 1944, keď vypuklo povstanie proti nemeckým silám. Je síce pravda, že zákon z mája 1942 znamenal zaistenie niekoľko tisícov židov; títo zaistenci boli sústredení

cesu, ale sústredovaní do táborov smrti, deportácie boli zastavené.

„Značná časť menšiny“, ktorá sa spomína v správe Červeného kríža, sa vzťahuje na 21 519 židov, ktorí podľa úradných zistení žili na Slovensku na konci roka 1942. Z nich asi 16 000 bolo chránených prezidentskou alebo rezortnou výnimkou, alebo boli prekrstení, alebo žili v zmiešanom manželstve. Títo nepodliehali predpisom židovského kódexu. Ostatní židia, počtom asi 5 500, mali byť postupne sústredení do pracovných táborov, ktoré boli pre nich zriadené v Novákoch, Seredi a vo Vyhniach. Do táborov sa však dostala z nich len asi polovička, podľa úradného záznamu z júla 1943 bolo ich tam 2938; v Novákoch – 1530, v Seredi – 1056 a vo Vyhniach – 352.

A tu opäť treba zdôrazniť, že slovenské pracovné tábory pre židov

Slovensko sa považovalo za relatívne bezpečný útulok pre židov...

v táboroch, kde – pokiaľ ide o stravu a bývanie – podmienky boli znesiteľné a kde zaistenci mali povolenie pracovať za platových podmienok, ktoré sa prakticky rovnali podmienkam slobodných pracovníkov vonku.“ (Report of the International Committee of the Red Cross on its Activities during the Second World War, Geneva, 1948, Zv. I., s. 646)

Tento citát hodnovernej humanitárnej ustanovizne sa v našich médiách neobjavuje, hoci je známy a verejnosti prístupný už 70 rokov. Je záslužné upozorniť naň teraz, keď sa u nás znovu zdvihla vlna rozhorčenia v súvislosti s anketou „Najväčší Slovák“. Len čo sa medzi kandidátmi objavilo meno prezidenta prvej Slovenskej republiky Jozefa Tisu, spustila sa v slovenských médiách taká lavína hnevu a verbálneho hromobitia, že vedenie ankety a správa RTVS meno Dr. Tisu zo zoznamu kandidátov vylúčila.

Najväčším hriechom, ktorý sa Dr. Tisovi pripisuje, bola tragédia, ktorá v rokoch vojny postihla židov v celej Strednej Európe a ktorej neunikli ani naši židovskí spoluobčania. A za toto všetko je údajne zodpovedný Dr. Jozef Tiso.

Nuž, rozhodne nebolo tomu tak. Podľa svedectva Medzinárodného Červeného kríža na Slovensku sa židom viedlo oveľa lepšie než v ktorejkoľvek inej stredoeurópskej krajine pod vplyvom a kontrolou nemeckej Tretej ríše. Prečo? Práve preto, že sme tu mali Slovenskú republiku a Tiso bol jej prezidentom. Lebo keby bolo bývalo Slovensko protektorátom ako Česko a Morava, alebo generálnym gubernátom ako Poľsko, alebo verným spojencom ako Maďarsko, alebo ako súčiastkou Veľkonemeckej ríše ako Rakúsko, aj židov na Slovensku by bol stihol osud českých, poľských, maďarských, rakúskych židov, ktorí žili v krajinách, kde sa neudeľovali prezidentské výnimky a neposkytoval sa „bezpečný útulok“.

Svedectvo medzinárodného Červeného kríža si vyžaduje určité doplnenie a vysvetlenie. Časovo sa ono vzťahuje na obdobie od novembra 1942 do augusta 1944. Keď sa totiž v lete 1942 dostala na Slovensko správa, že odsunutí židovskí občania nie sú nasadení do pracovného pro-

nemžno nijako porovnávať s nacistickými koncentrákmi, sovietskymi gulagmi, alebo so zbernými a pracovnými tábormi v ľudovodemokratickom Česko-Slovensku po skončení vojny v r. 1945. Tieto tábory si vo veľkej miere spravovali židia sami. Rodiny boli udržiavané pohromade. Pracovná povinnosť sa netýkala mládeže do 14 rokov a osôb nad 60 rokov, matiek s malými deťmi a jednotlivcov uznaných za chorých. Pracovalo sa väčšinou v táborových dielňach a len v niektorých prípadoch na pracoviskách mimo táborov (napr. pri hydrocentrále v Ilave, alebo pri stavbe športového štadióna v Žiline). (Slovenský národný archív, Fond S, S-32-6). Pracovníci boli za svoju prácu platení, sobota popoludní a nedeľa boli dňami odpočinku. Ako sa uvádza v správe Červeného kríža, pracovné podmienky zaistencov „sa prakticky rovnali podmienkam slobodných pracovníkov vonku“. V týchto táboroch nikto nezomrel od vysilenia, od hladu alebo zlého zaobchádzania. Sústredené osoby mohli opustiť tábor na priepustku.

Historik Ivan Kamenec takto vykreslil pomery v týchto táboroch: „V židovskom pracovnom tábore v Novákoch mali poľnohospodársku výrobu na 15 hektároch pôdy. Slúžila na zásobovanie zeleninou a živočíšnymi produktmi. Postupná konsolidácia a upevňovanie hospodárskeho postavenia tábora dovoľovali vybudovať v ňom niektoré sociálne zariadenia, ktoré by sme asi ťažko našli v podobných židovských inštitúciách na európskom území kontrolovanom fašistickým Nemeckom. V roku 1944 boli v nováckom pracovnom tábore už vaňové kúpele, plavecký bazén a športové ihrisko. Veľkou zvláštnosťou židovských pracovných táborov bolo to, že sa v nich zriadili detské jasle, opatrovne a obecné školy. Táborovú školu prebralo do svojej kompetencie ministerstvo školstva a národnej osvety, čo dalo škole podklad k legálnej platnosti. Okrem toho sa v nováckom tábore pre 14 až 16 ročných zaradencov usporiadali odborové kurzy v rozličných remeselníckych odboroch a dospelí príslušníci navštevovali pravidelné kurzy slovenského jazyka. Pre prestarých príslušníkov tábora sa zriadil v Novom Meste nad Váhom starobinec. Nespornou zvláštnosťou

tábora v Novákoch bolo aj to, že sa tu usporadúvali bohoslužobné obrady židovské i kresťanské“ (Horná Nitra; Vlastivedný zborník, č. 3/1966, s. 51-68).

Tábory boli vysoko aktívne podniky, pracovná morálka bola veľmi dobrá a o nejakých protestných, sabotážnych akciách, alebo zmienkových pokusoch o útek nebolo ani chýry. Zaradenci iste neboli so svojim postavením spokojní, ale zároveň vedeli, že každá iná alternatíva by bola neporovnateľne horšia, a preto sa primerane správali.

Tento stav trval až do vypuknutia povstania koncom august 1944. Od septembra sa situácia radikálne zmenila a zmenila sa radikálne horšiemu. Lenže to nebolo vinou prezidenta Tisu, ale tých čo osnovali a viedli povstanie.

Výrečným svedectvom o živote v táboroch je aj príhoda, ktorá sa

odohrala, keď vypuklo povstanie a tábor vo Vyhniach sa ocitol na povstaleckom území. Povstalecké vedenie tábor rozpustilo. V úradnom hlásení sa takto opisuje výsledok tohto zákroku: „Tábor vo Vyhniach bol 29. augusta rozpustený. Po rozpustení ostalo v ňom asi 150 židov, ktorí nemali kde ísť, a preto dobrovoľne prehlásili, že budú v tábore ďalej pracovať a dávajú sa k dispozícii SNR v Banskej Bystrici... Dňa 8. septembra prišiel do Vyhieň Vojtech Felcán, učiteľ z Novej Bane, poverený SNR v Banskej Bystrici spravovať tábor.“ (Slovenský národný archív, fond PV-PT V/4, kart. 9).

Správa Medzinárodného Červeného kríža spomína, že na Slovensku nachádzali útočisko aj židia zo susedných štátov, hlavne z Poľska. Žiada sa však dodať, že od jari 1944, keď začali deportácie v Maďarsku, boli to aj židia z Maďarska. Slovenský vyslanec v Budapešti Dr. Ján Spišiak „mal príkaz, vydaný v máji 1944, aby umožňoval židom cestu na Slovensko, kde boli chránení“.

V lete 1997 bol vyslanec Ján Spišiak poctený titulom „Spravodlivý medzi národmi“. Pri tejto príležitosti sa v slovenských oznamovacích médiách uvádzalo, že vyslanec Spišiak vydal prenasledovaným židom 8 000 slovenských pasov, aby mohli odísť na Slovensko, kde boli v tom čase oveľa bezpečnejší než v Maďarsku. On sám prevážal mnohých židov v aute s diplomatickým označením.

Prečo sa tieto pozitívne skutočnosti nespomínajú v článkoch, štúdiách, knihách, ktoré sa dnes na Slovensku publikujú, na konferenciách a sympóziách, ktoré sa konajú? Prečo sa zabúda, že popri tienistých stránkach boli aj jasné a v daných okolnostiach odvážne činy vykonané v prospech nešťastných a prenasledovaných. Osoby a inštitúcie, ktoré si zapamätávajú iba to, čo bolo nepriemenné a vygumuje z pamäti to, za čo by sa očakávalo aspoň zmkno uznania, sú v ľudskom spoločenstve iba zriedkavou výnimkou. Zdá sa však, že na Slovensku sú akoby pravidlom, teda aspoň v prípade tragédie našich židovských spoluobčanov. A to je smutný a chorobný zjav, ktorý naliehavo volá po náprave.

FRANTIŠEK VNUK

1
Každučké ráno vstávam prvý raz.
Adamova hlina vo mne
roztvorí oči,
plúca sa vzduchu nadýchnu,
na zápästiach sa pohne pulz.

Obliekam sa do nahoty
ako rytier do brnenia
a pripínam si na pás
papierový meč.

Na priedomí už stojí
môj tisícročný kôň.

Čo na tom,
že sa mu podlamujú nohy,
ponesie ma na kopec,
kde už na mňa čakajú
moje mŕtve vojská,
aby som ich pozdravil

Salve Deus Rex Judaeorum!

A moje vojská,
zoražené v stráni
zborovo odpovedia
Salve Deus!

Čo na tom, že tu
nijakého kopca niet.

Čo na tom, že moje vojská
sú moje verše
ako na zimu nachystané
špaliere polienok.

Dvíham svoj papierový meč
ako zápalku,
vrážam si ho do srdca,
nech sa zapáli
o hrany krívd

a nech som mojim šikom
za príklad.

2
Každučké ráno vstávam prvý raz.
Na smreku už škorcom v hrdlách
klokoce striebro a meď.
Počúvam ich,
akoby som čítal z pergamenu.
Akoby som lúštil z piesku,
čo pre mňa nachystal
v Raji Boh.

Oproti mne
na suchý konárik
popínavej hortenzie
pravidelne si sadá glezg.

Sedáva v bezpečnej vzdialenosti,
hoci už medzi nami
panuje dôvera.

Tak dajako
ku mne prichádza krása,
v hrdle so žeravým, tekutým
kovom.

Tak tesne na dištanc.

3
Každučké ráno vstávam prvý raz.

Pozbieram kosti svojho pádu,
poskladám stavce svojej hanby,

TEODOR KRIŽKA

Zo zápisníka zúfalca

zratúvam rebrá
a hľadám to,
ktoré mi chýba.

No chýbajúceho rebra niet.
Narástli mu nohy alebo krídla,
prípadne mi ho ukradli.

Čo teraz?

No nič,
načim ho znova vymyslieť?

4
Každučké ráno vstávam prvý raz.

Budím sa ako samozvaný
jurodivý pápež.

Nasadzujem si tiáru
z bodľáčia,
obliekam líku
namiesto reverendy,
básňou sa zaodievam
namiesto alby,
rieku si ako štólu
kladiem na šiju.

Aj pokrútený suchý dubový konár
bude dobrý ako pastierska berla.

Nemusím zohľadňovať
záujmy nijakých kráľov,
tobôž tých, ktorí im hlavy zoťali.

Boží zákon
poprekrúcali
ako paragraf,
ospravodlivosť Kaina,
preskúmali protiprávnosť

Božieho trestu voči
hriešnym mestám
Sodoma a Gomora.
Volajú po reštitúcii
nároku na Troch anjelov!

Položil som oči
na klinové písmo trávy,
zodvihol som zrak ku hviezdám,
nazrel som do srdca.
Samé majuskuly...

Pane Bože!
Veď tam je ešte Sväté písmo,
ako bývalo!
Tam ešte idú vojská s vierou:
V tomto znamení zvíťazíš!

Každučké ráno vstávam prvý raz.
Listujem v jednej z tvojich
svätých kníh,

dlho len mlčím
a potom kážem
cikádam a svrčkom.

5
Každučké ráno vstávam prvý raz,
náhlím sa
k božím tvorom po výraz.

To, čo ma potom berie na perute,
nie je nič, iba od nich odpočuté.

Vyprosujem si najskôr
dobrý sluch
od vlkov v lese, od rysov a vlh,

od slimákov a od rýb,
od medveďov
milión otázok
s tou jednou odpoveďou.

Krajine odčítavam z pier
najdrahšie, čo mám,
pokoru a mier.

6
Každučké ráno vstávam prvý raz,
z postele vstávam
ako mŕtvy z hrobu.
Delfíny v Miami

vraj krvou zasvinili pláž.
Nie, ešte sa to vôkol
na Raj nepodobá,
ešte vždy zo správ počuť zlobu,
vraj je tak dobre, taká je už doba.

Som teda správne - ešte na zemi,
svet miluje ma, keď som besný,
naštvaný, ubolený, a nie blažený.
Vždy ešte treba
prebolieť sa k piesni.

Ešte ma čosi stadiaľ nepustí,
ešte sa s Pánom života a neba
bláznivé telo ťahá za prsty,
rado, že po nich dostane, ak treba.

7
Každučké ráno vstávam prvý raz.

Spánok bol ako náhla smrť.
Už najmenej dvadsaťtisíckrát
som zomrel,
neviem presne, smrť sa neráta,
teda aj dvadsaťtisíckrát
som zmŕtvychvstal,
a to sa teda ráta určite!

Stvoriteľ ma trpezlivo učí
na mojom vlastnom tele,
že raz, až zaspím
pre tento umierajúci svet,
zobudím sa do sveta večného.

Každé ráno si preto
dobře poumývam oči
a pozorne sa rozhliadam navôkol,
či som ešte živý v tomto svete
a či už nie som
pre tento svet mŕtvy.

Isteže, neznačí to, že som
živý pre ten svet druhý.
Zomrel som iba pre blížnych,
tu na tomto svete,
ale živý som až-až
pre klebetníkov, ohováračov
a iných závistlivcov.

A čože mi to vlastne závidia?
Kruhy pod očami
od námahy a od slz,

od ľútosti a modlitieb
za ich biedne duše,
mátajúce ich po nociach
zdaním svätožiary.
Ozaj, prečo onen svet ľudia
volajú druhým,
ten svet nesmrteľných duší,
keď bol skôr, než sme sa narodili,
a bude, aj keď zomrieme?

Čo už, všeličo na tomto svete
nemáva logiku.

8
Každučké ráno vstávam prvý raz,
potomok Adama, čo zhrešil
s vlastným rebrom,
spoločne okúsiac
chuť dobrého a zlého.

Uzrel som sladkosť hriechu,
ale aj horkosť hanby,
ktorá nastupuje po ňom,
a oslepol som pre Raj.

Nevedno, či to ja som sa schoval
od hanby
za figový list,
či vykázal ma zaň sám Stvoriteľ,
ako vykazujem ja
svoje neposlušné dieťa
za dvere.

Vidím len jeho obraz,
olej namaľovaný cez celé nebo
a cez celú krajinu,
dielo bez rámu,
3D hologram chrámu,
v ktorom prší omietka.

Celé pokolenia
rozpamätúvania
sú predo mnou.
Spomínať si budem
až do skonania sveta.

Lenže tá pamäť!
Musí sa narodiť Alzheimer,
aby som pochopil
tajomstvo zabúdania.
Celé civilizácie
musia sa pominiť,
padnúť musia
tisíce bôžikov a modiel,
kým sa narodí potomok môj
Abrahám,
a za mňa sa rozpomenie.
Aj to nie nadhlo!

Kameňovať budú moje deti
svojich prorokov!
Ukrižujú i Logos,
Slovo, čo bolo na počiatku,

Slovo, čo bude i na konci,
Slovo, Božieho Syna,
čo príde oddeliť
úrodu od kúkoľa.
Vyrastie kríž z mojej lebky
ako suchý strom mojej pamäti,
krvou ho oživí Syn Otca,
nebeský Adam,
čistý, bez poškvrný,
vymaže moju vinu,
a porazí jej dôsledok - smrť.
Každučké ráno vstávam prvý raz
v nádeji ako kajúci sa lotor,
ako lotor po pravici Krista,
ktorý mi sľúbil,

že ešte dnes s ním
budem v Raji.

9
Každučké ráno vstávam prvý raz,
na dvor si sadám
ako na breh rieky,
udicu hádzem
čím ďalej na hladinu,
vlastne to duša namáha svoj sluch.

Prikladám ucho na koľajnicu,
či neprichádza vlak,
hoci nikam neodchádzam
a nikto ku mne nechodí.

A predsa počujem piskot dejín.

Koľajnice sa chvejú
pod kolesami nákladného vlaku
ďaleko za obzorom,
ale ten varovný hvizd
ma pára na dvoje.

Otváram ústa od údivu
ako tunel,
nazbadajúc ani,
že vlak mi dávno
vyrazil všetky zuby,
prehrmel skrze mňa
a už nevidieť
ani jeho koncové svetlá.

Ale hladina rieky sa pohla.
Trhnem udicou
a na háčiku visí ryba.

Vďaka ti, Pane,
za nový deň,
za novú báseň!

10
Každučké ráno vstávam prvý raz,
udivený,
čo všetko sa prihodilo za noc:
dozreli čerešne,

hniezdo opustili drozdy,
do vodovodnej šachty spadol jež.
Alebo: začalo žltnúť lístie,
lastovičiek sú plné drôty,
po oblohe kamsi letia labute -
poznám ich
podľa hudby ich krídel.

Ale za noc sa prihodilo stokrát,
miliónkrát viac,
ako som schopný postrehnúť.
Pri plote podrástla tráva,
a za plotom...

Za plotom rímsky cisár Nero
prikázal
ukrižovať a podhodit' levom
päťtisíc vyznávačov Krista
na upokojenie a pre zábavu davu.
Lebo Kajfáš podpálil Rím,
ale prstom ukázal na Ježiša...

Za plotom vzdorovitý mních
menom Martin Luther
na dvere chrámu vo Wittenbergu
pribil svojich deväťdesiatpäť tész..

Za plotom práve s'ali gilotínou
hlavu
francúzskeho kráľa Ľudovíta XVI.
a jeho manželky
Márie Antoinetty.

Za plotom sa v Londýne
spojili
všetky slobodomurárske lôže.

Za plotom sa začal v Rusku
červený teror.

Za plotom Ľudovít XX.,
kráľ vo vnútornom exile,
v Paríži odmietol
legitímnosť republiky.

Za plotom sa práve začala
i skončila
a opäť chystá vojna.

11
Každučké ráno vstávam prvý raz,
len tak naboso,
papuče obuže mi hlina.

Z hlíny ma uhnielol Stvoriteľ,
do hlíny sa vrátil moje telo,
až dozrie čas.
Z hlíny je riad,
z ktorého jedávam.
Všetko je z hlíny,
všetko je prach,
a prach patrí Bohu.

Hrnčiar vie v rukách
vymodelovať džbán,
ale hlina mu nepatrí,
a vlastne nepatrí mu ani ten tvar,
ako ceruzke nepatria písmená,
ako nožu nepatrí jej hrot,
ako básnik ohýba
iba požičané slová.

Komu teda patrí nenávisť?
Komu teda patrí
to sväté právo zodvihnúť meč?

Nevieme,
domnievame sa,
veríme.

Ale takáto viera nás spasí
iba na chvíľu,
len kým nám iný meč
neoddelí hlavu od tela.

Víťazstvo a pád.
Víťazstvo je pád.
A z pádu sa rodí odvetá,
a z odvety kľíči víťazstvo,
tak stále dokola.

Hlina mi bosé nohy obúva.

12
Každučké ráno vstávam prvý raz,
na počiatku človeka
i na jeho konci.

Nezabil som brata Ábela,
no hľadím na ruky,
sú krvavé.

Nevykrikoval som Hosanna!
na Kvetnú nedeľu,
ani Ukrižuj ho! Krv na mňa
a na moje deti!
na Veľký piatok!

A predsa je voda v nádobe krvavá,
keď si od viny umývam prsty
ako Pilát z Pontu.

Nepodpálil som Rím,
to horia iba moje rýmy -
a predsa, a predsa

po nociach za mnou sliedia,
cez deň ma špehujú,
rodiny sa pýtajú,
známych podrobujú výsluchu,
hrabú sa v mojom srdci
ako v smetnom koši,
či nenájdu niečo,
čo by ma usvedčilo z podvodu.

Moja vina je preveľká.
Sedávam

pri vchode do katakomb,
sedávam v Diogenovom sude,
s lampášom za dňa
hľadám človeka.

13
Každučké ráno vstávam prvý raz.
Nepodpálil som Rím, len rýmy
a ty ma za to láskou utýraš,
Pane môj, nech tu zhorím s nimi.

Sú ako skoby v tvojom zápätí,
nesú ťa pevne, krvavý tvoj kúpeľ,
no tvoja krv je rúcho nevesty,
po takú Cirkev prišiel si a trpel.

Za takú Cirkev vypustil si dych
v krvavých mukách potupy a kríža,
za týchto svojich vinných nevinných,
za kajúcnikov, čo ti znova blížia.

Nevyberáš si deti z autorít,
len z kardinálov,
svätých v prajnej klíme,
no z bedárov, čo chcú sa pokoriť
na tvoju slávu,
zhoriac v každom rýme.

14
Každučké ráno vstávam prvý raz,
zločinec Kristu Pánu po pravici.
On sám mi však dal rozhrešením pas
do kráľovstva, kam idú kajúnci.

Najnevinnejší z nevinných, ó, Syn
živého Boha, oplývajúci davom,
odpustil mi, čo sotva pochopím,
lebo mňa súdy odsúdili právom.

Ale kam vezme tento funeral
rúhavé slová, ktoré nepochopil ani
ten druhý, ktorý so mnou umieral
pri Ježišovi, len z jeho ľavej strany.

15
Každučké ráno vstávam prvý raz.
Náhlím sa ku dverám,
aby som nezmeškal
všetky tie veľké samozrejmosti,
banálne ako východ slnka.

Stojím v ultramarínovom
vchodovom oblúku
svojho stodvadsaťročného domu,
rukou si oči zastieram,
aby mi tá prostota zázraku
nevypálila zrak.

Pravdu má rozprávka
O kráse nevidanej:
nádhery najskôr musíš
pozrieť na členky,
až potom na lýtka,

no a vyššie,
tam už sa radšej nedívaj,
oslepneš.

Stojím ako prikovaný.
Pavúk medzitým stíha
pripútať reťazami
o žudlo moje ramená.

Sloboda na mňa nahadzuje siete
a ja sa nijako nebránim
jej vôni.

Vpúšťam ju
rozšírenými nozdrami
hlboko prehlboko,
až niekde tam,
kde za normálnych okolností
nevzniká hudba.

Ale jej pavúk tká a tká,
viaže svoje oká,
nádhery ma púta
o nehmotnú skalú
medzi blaženosť a bolesť,
spútava ma

ako neposlušné kozľa
do rytmu a do rýmov,
priväzuje ma ako noty
o notovú osnovu,

až zhudobnievam
ako zvon, ktorý puka.

A z pukliny
vyleje sa slnko.

16
Každučké ráno vstávam prvý raz
a ako naposledy
rozhlíadam sa po dvore.

Čo ak už zajtra,
čo ak už v podvečer,
čo ak už o hodinu
nedotknem sa zázraku očami.

Prepúšťam prítomnosť srdcom
ako riečicou,
premývam tony piesku
kvôli dvom zrnkám zlata,
čo sa blysnú
na okraji básne.

Kúpim si za to veľké nič,
nič také obrovské,
že sa nepomestí do vašej priazne,
tobôž do obdivu žien.

Rozkrútim ho potom

ako na ukazováku glóbus,
poteším
smutných anjelov,

nech sa povožia
na kolotoči,
na páde
Sizyfovho kameňa.

17
Každučké ráno vstávam prvý raz.

Skúmam ten ostrov,
ten fliačik ľadovej kryhy,
na ktorej ma more kolíše.

Každučké ráno, ráno navyše,
obdarúva ma dávnym zistením,
že nič už na ňom väčšími nezmením,
ako keď poprešívam vlastnú košeľu,
ako keď postavím sa údelu,
ako keď postavím si srdce na prsty
a na ľadovej kryhe,
v piesku na púšti
siahnem až na nebesá.

Šialenosť márnivá,
strom z tvojho žalúďa
aj v ľade oživa,
ak z kryhy ubúda.

Čistota svätá,
to tebe pod kolesá
bláznivo vrháme sa,
blázniví do skonania,
šialení ostrovania.

18
Každučké ráno vstávam prvý raz.
Kam ma to, úsvit, práve pozývaš?

Do prázdna siaham po tebe,
hlbšie než oheň k iskre v pahrebe.

Desiaty rok tak siaham za tebou.
Z desiatich rokov desať pohrebov

slávnostne, v čiernom, nesie na pleci
tých desať rakiev bielej noblesy.

To je tá chvíľa, keď sa na veká
premenia náhle viečka človeka,

keď pochovaný krásou zaživa
nevie, či sníva už, či nesníva.

Či ľalie mu kvitnú v záhradách,
či lebeda.

Ticho, či slová, čo sa nedopovedia.

19
Každučké ráno vstávam prvý raz.

To je všetko, čo mám.

Všetko nad to je už navyše,
vajíčka namätko
i hrnček kávy,
jablko zo stromu,
černice, maliny,
spev vtáčikov
zobúdzajúcich sa
dávno predom mnou.

To všetko
a všetko ostatné
požičané mi je
pre radosť,
aby som nebol nahý,
ale dušu si obliekol,
ako sa oblieka ľalia.

Aj to ráno som dostal do daru,
len na skúšku,
či som ešte ďalšieho rána
vôbec hoden.

A tak sa usilujem
nezlyhať,
alebo zlyhávať iba natoľko,
aby moje pokánie
bolo hodné
odpustenia.

A koľkokrát za deň
potom hreším!
Hoci stokrát
vyznám svoju vieru,
zmieta mnou nepokoj.

A keby len to!

Často si namýšľam,
že nádhery sa podobá
na dieťa,
ktoré visí
za ruky z tretieho poschodia,
už-už jej dôjdu sily
a pustí voľným pádom
svoje telíčko.
Ja stojím na chodníku,
ruky vystieram,
ale väčší než nádej
je strach,
že mi prepadne náručím.

A nakoniec
je to všetko naopak.
To ja sa držím okraja rímsy,
prsty mi už modrejú,
púšťam sa do hlbiny,
padám, padám, padám

a zázrakom
ma zachytáva
krása.

(Úryvok)

Zo skicára Andreja Mišanka

Protest Kongresu slovenskej inteligencie voči glorifikácii zaniknutého štátu

V januári tohto roku sme si pripomenuli 25 rokov, teda štvrtstoročie od chvíle, keď sa Slovensko opäť stalo samostatným a suverénnym štátom na mape Európy i sveta. Za vznik slobodnej SR sa plnou váhou postavil aj Kongres slovenskej inteligencie, ktorý od roku 1992 združoval národne zmýšľajúcu inteligenciu. KSI preto cíti potrebu reagovať na javy, ktoré našu štátnosť aj po štvrtstoročí spochybňujú či marginalizujú.

Vyjadrujeme naše sklamanie nad tým, že ponad historickú skutočnosť obnovy slovenskej štátnosti a vzniku druhej Slovenskej republiky politické vedenie SR, štátne orgány i médiá prešli len okrajovo. Dátum štátnej nezávislosti je pritom v kultúrnom svete kľúčový.

Zamľčuje, či dokonca kriminalizuje sa ďalší kľúčový medzník slovenského emancipačného vývoja, a to dosiahnutie autonómie Slovenska 6. októbra 1938. Vtedy si Slováci po prvýkrát konštituovali vlastnú národnú vládu i vlastný zákonodarný zbor.

Miesto toho sme prakticky celý rok 2018 svedkami osláv zaniknutého Československa. Vznik aj dejiny ČSR sa podávajú nekriticky, až glorifikačne, a to aj v rámci RTVS, ktorá by už svojou podstatou verejnoprávnej inštitúcie mala podávať historické fakty objektívne a vyvážené a pri prezentácii histórie zohľadňovať slovenský národný zreteľ.

Pripomíname, že T. G. Masaryk a E. Beneš, napriek zakladateľským i povojnovým zmluvám, budovali ČSR od prvého

dňa ako český štát s pripojením Slovenska. Štátnou ideológiou bol čechoslovakizmus.

Odmietame oslavovať štát, ktorý Slovákov neuznával za národ, upieral ich prirodzené národné i sociálne práva, ktorého čelníci strieľali do štrajkujúcich, a ktorý státisíce Slovákov vyhnal za prácou do cudziny.

Vyslovujeme svoj protest proti tomu, aby verejnoprávna RTVS ostentatívne ignorovala tradície zápasu o štátnu nezávislosť Slovenska, nespočetné snahy i obety slovenských vlastencov doma i v exile, ba dokonca očierňovala zakladateľské garnitúry Slovenskej republiky a oslavovala štát, ktorý sa pre Slovákov ukázal byť slepou uličkou vývoja.

*I. hovorca KSI
MARTIN LACKO*

Kalendár 2019

Občianske združenie Múzeum ozbrojených zložiek SR 1939 – 1945 po dvoch úspešných vydaniach kalendárov s motívmi Dr. Jozefa Tisu (2017) a Andreja Hlinku (2018) práve vydalo nástenný i stolový kalendár na rok 2019 s témou 80. výročia vzniku prvej Slovenskej republiky.

Autorom textov je slovenský historik Martin Lacko.

Záujemcovia si ho môžu objednať mailom na ozoz1939.1945@gmail.com prípadne zakúpiť v predajni Svojet' v Liga Pasáži na Grosslingovej ulici v Bratislave.

V 20. storočí jedným z jasných svetiel slovenského náboženského a národného života v zahraničí bol biskup Andrej Gregor Grutka. V rokoch 1956-1984 bol biskupom americkej diecézy Gary, ale popri tom bol aj starostlivým a obetavým pastierom slovenskej emigrantskej pospolitosti. Slovenským záležitostiam venoval veľkú časť svojho životného úsilia. Všetko však robil skromne a bez nárokov na uznanie, takže málo sa o tom vedelo za jeho života a rýchlo sa na to zabúda po jeho smrti; málo sa o tom vedelo v zahraničí a ešte menej na Slovensku. V týchto dňoch uplynulo 25 rokov od jeho smrti (11. nov.) a 110 rokov od jeho narodenia (17. nov.) a to je vhodná príležitosť pripomenúť si aspoň tie najdôležitejšie udalosti jeho života zasväteného Bohu, Cirkvi, americkému a slovenskému ľudu.

Bol najstarším zo šiestich detí slovenských rodičov Šimona Grutku a Žofie rod. Dermovej, ktorí sa koncom 19. storočia vysťahovali do Ameriky. Tam dúfali najšť pokojnejší a slobodnejší život než im poskytovala zotročaná rodná krajina. Po ťažkých začiatkoch sa natrvalo usadili v priemyselnom meste Joliet, v štáte Illinois, kde sa zosobášili v auguste 1907. Tam sa im 17. novembra 1908 narodil syn, ktorému dali meno Andrej Gregor. Bol pokrstený v kostole sv. Cyrila a Metoda, ktorý si len prednedávnom postavili miestni slovenskí prisťahovalci. Pri kostole bola aj osadná základná škola, ktorú viedli slovenské a české sestričky benediktinky a ktorú neskôr navštevoval aj Andrej G. Grutka. Strednú školu navštevoval v kolégiu sv. Prokopa. Bol to vzdelávací ústav, ktorý vybudovali českí benediktíni pri opátstve sv. Prokopa v Lisle, v štáte Illinois, neďaleko veľkomesta Chicago. Tu sa prehĺbilo nielen jeho vzdelanie, ale prebudil sa aj záujem o kňazské povolanie. Dalo by sa povedať, že tu sa začala aj jeho kňazská formácia. Kolégium sv. Prokopa bolo pre nadané deti slovenských prisťahovalcov jazykovo i povahovo najbližšou vyššou školou. Vyšlo z neho celé pokolenie duchovných a svetských inteligentov, ktorí zohrali významnú úlohu v duchovnom a národnom živote amerických Slovákov.

Po skončení stredoškolského štúdia v Lisle Andrej Grutka rozhodoval ako ďalej. Nakoniec však počúval na hlas Pána, ktorý ho povolával do svojej služby. Pretože podmienky teologického štúdia v chicagskej arcidiecéze mu celkom nevyhovovali, obrátil sa na biskupa susednej arcidiecézy FortWayne v štáte Indiana. Tamojší arcibiskup John F. Noll ho ochotne prijal a v roku 1928 Andrej Grutka začal svoju cestu ku kňazstvu. Svojou múdrosťou, usilovnosťou a zbožnosťou hneď v prvom ročníku upútal pozornosť nielen svojich učiteľov, ale aj arcibiskupa Nolla, ktorý rozhodol, aby mladý bohoslovec pokračoval v svojich štúdiách v Ríme. A tak v roku 1929 Andrej Grutka odchádza do Ríma ako alumnus amerického kňazského kolégia PontificalNorthAmericanCollege a poslucháč svetoznámej Gregoriánskej univerzity. Kňazskú vysviacku prijal z rúk kardinála FrancescaMarchettiSelvaggianiho dňa 5. decembra 1933 a svoju prvú sv. omšu odslúžil 9. decembra nad hrobom sv. Cyrila v rímskej bazilike sv. Klementa. Štúdium dokončil v lete 1934.

Po vysviacke mohol konečne splniť aj svoju dávnu túžbu a zavítať do rodného kraja svojich predkov. V lete 1934 pobudol krátky čas na Slovensku, navštívil Spišskú Starú Ves, rodisko svojich rodičov, na Spišskej Kapitule pozdravil biskupa Vojtaššáka a stretol sa so svojimi slovenskými príbuznými.

Po návrate do Spojených štátov bol najprv kaplánom v meste Elkhart (Indiana). V rokoch 1942-1944 bol farárom slovenskej osady Najsvätejšieho Srdca v East Chicago (Indiana) a od roku 1944 až do svojho vymenovania biskupom v roku 1956 spravoval slovenskú osadu Najsvätejšej Trojice v Gary (Indiana). Bol iniciátorom a uskutočňovateľom stavby nového kostola Najsvätejšej Trojice,

ako aj sociálnym a sociologickým otázkam, ktoré sa v tom čase stávali vážnym aktuálnym problémom celej Cirkvi v Spojených štátoch. Jeho názory a postrehy sa objavovali vo viacerých časopisoch a upúťali pozornosť verejnosti. Aj slovenské časopisy v Amerike, ako Jednota, Dobrý pastier, Bratstvo, Ave Maria, Katolícky sokol a ďalšie, často prinášali jeho časové príspevky,

ako aj sociálnym a sociologickým otázkam, ktoré sa v tom čase stávali vážnym aktuálnym problémom celej Cirkvi v Spojených štátoch. Jeho názory a postrehy sa objavovali vo viacerých časopisoch a upúťali pozornosť verejnosti. Aj slovenské časopisy v Amerike, ako Jednota, Dobrý pastier, Bratstvo, Ave Maria, Katolícky sokol a ďalšie, často prinášali jeho časové príspevky,

ako aj sociálnym a sociologickým otázkam, ktoré sa v tom čase stávali vážnym aktuálnym problémom celej Cirkvi v Spojených štátoch. Jeho názory a postrehy sa objavovali vo viacerých časopisoch a upúťali pozornosť verejnosti. Aj slovenské časopisy v Amerike, ako Jednota, Dobrý pastier, Bratstvo, Ave Maria, Katolícky sokol a ďalšie, často prinášali jeho časové príspevky,

signore". A ešte prv než sa tento na udalosti bohatý rok skončil, Sv. Otec Pius XII. dňa 29. decembra 1956 vymenoval Andreja G. Grutku za prvého biskupa novozriadenej diecézy Gary, v štáte Indiana.

Novozriadená diecéza Gary pozostávala vtedy zo 66 farností, z ktorých bolo sedem slovenských: jedna v Gary (Najsvätejšej Trojice, pôvodná farnosť biskupa Grutku), dve v East

“Náš druhý Moyses...”

K dvom výročiam americko-slovenského biskupa Andreja G. Grutku

ktorý nepochybne patrí k najkrajším stavebným dielam americko-slovenského vystaňovalctva. Kostol bol slávnostne vysvätený v decembri 1956.

Okrem vzornej pastoračnej činnosti Andrej Grutka venoval veľkú pozornosť záležitostiam katolíckej

duchovné úvahy, príležitostné prejavu. Bol členom direktória vtedajšieho rozšíreného katolíckeho týždenníka OurSundayVisitor. V roku 1970 sa stáva členom Pontifikálnej Mariánskej Akadémie. Do medzinárodného mariologického zborníka Maria etEcclesia napísal príspe-

biskupa, keď mu pribudli ďalšie povinnosti a ako sám povedal, “na všetko nestačil.”

Rok 1956 bol významným medzníkom v jeho živote. Okrem už spomínanej vysviacky nádherného chrámu, v júni 1956 bol Andrej Grutka poctený titulom “Mon-

Chicago (Božského Srdca a Nanebovzatia Panny Márie), dve vo Whitingu (Nepoškvreného Počatia a Sv. Jána Krstiteľa) a jedna vo Valparaiso (pri kláštore slovenských františkánov Sedembolestnej Panny Márie).

Vymenovanie Andreja Grutku za biskupa novej diecézy sa stretlo s veľkým potešením a zadosťučinením nielen v slovenskej Amerike, ale medzi slovenskou emigráciou v celom svete. Americkí Slováci veľmi túžili po tom, aby v radoch americkej cirkevnej hierarchie bol aj biskup slovenského pôvodu. Je síce pravda, že v marci 1955 bol vysvätený za pomocného biskupa diecézy Mobile-Birmingham v štáte Alabama Msgr. Joseph A. Durick, syn slovenského prisťahovalca Štefana Ďurika, ale v tomto prípade šlo o kňaza, ktorý pôsobil v americkom prostredí na juhu Spojených štátov a medzi krajanmi v severovýchodnej časti USA bolo málo známy.

Biskupská vysviacka Andreja G. Grutkusa konala 25. februára 1957 a bola sviatkom celej slovenskej Ameriky. Vysviacal ho arcibiskup a neskorší kardinál AmletoGiovanni-Cicognani, apoštolský delegát Sv. Stolice pri vláde Spojených štátov. Ako píše týždenník Jednota, “do Gary prišlo v ten deň 40 amerických biskupov a vyše 600 kňazov. Nový biskup so zvolil heslo Ubi caritas, ibi Deus (Kde láska, tam Boh). V odpovedi na pozdrav delegátov Prvej katolíckej slovenskej jednoty biskup Grutka povedal: “Na svojich slovenských rodičov, a na slovenský národ nikdy nezabudnem. Čokoľvek budem môcť vykonať za mučený národ pod Tatrami, za jeho biskupov a kňazov, to vždy s radosťou urobím” (Jednota z 27. feb. a 6. marca 1957).

Nového biskupa čakali veľmi náročné práce. V polovici minulého storočia Gary bolo jedným z najväčších miest štátu Indiana. Malo asi 150.000 obyvateľov a bolo strediskom veľkého železiarskeho a oceľiarskeho priemyslu. Takmer všetci obyvatelia mesta priamo alebo nepriamo boli zamestnancami tamojších oceľiarní FederalSteelCompany, ktoré sa neskôr stali súčasťou vtedajšieho najväčšieho oceľiarskeho koncernu na svete U. S. SteelCorporation. (Tá istá spoločnosť, ktorá je dnes vlastníkom Východoslovenských železiarní). Boli to väčšinou prisťahovalci zo strednej a východnej Európy.

V päťdesiatych rokoch minulého storočia mesto Gary prežívalo vrchol svojej prosperity. Ale od polovice šesťdesiatych rokov svetové ťažisko výroby ocele sa presunulo do Európy a Ázie (Japonsko, India, Čína) a obeť tejto konkurencie sa stali aj oceľiarske podniky v Amerike. Výroba ocele sa obmedzovala a mnohé americké oceľiarske sa zatvárali. Nedostatok pracovných príležitostí

Biskup Grutka s kardinálom Cicognanim

Kňažná Antici – Mattei odovzdáva biskupovi Grutkovi relikviár s relikviou sv. Cyrila

Náboženské pomery na Slovensku po vzniku ČSR

spôsobil odchod obyvateľstva a hľadanie nových pracovných príležitostí inde. Počet obyvateľov mesta Gary klesol z 178 000 v 1960 na 80 000 v roku 2010! V tom istom čase sa zmenilo sa aj zloženie obyvateľstva. Keď sa Andrej Grutka ujal svojej biskupskej funkcie, obyvateľstvo Gary bolo prevažne európskeho pôvodu. Ale od polovice 20. storočia prebiehala rozsiahla vnútorná emigrácia černoškého obyvateľstva z juhu Spojených štátov na sever. V priebehu tohto procesu sa výrazne zmenil aj ráz mesta. Dnes 85 % obyvateľstva je africko-amerického pôvodu.

Tento prechod bol spojený s vážnymi sociálnymi problémami, ako je nezamestnanosť, kriminalita, korupcia, rasové spory a zrážky. Spomínam si, ako sme v roku 1975 s priateľom Stanom Ďurišom navštívili biskupa Grutku v jeho rezidencii. Stano, ktorý žil takmer 20 rokov v blízkosti mesta Gary, mi cestou vysvetľoval situáciu: „Keď biskup Grutka zaujal svoju rezidenciu na celej tejto dlhej ulici nebol ani jeden dom obývaný černochochmi. Dnes jediný dom, v ktorom nežije černošská rodina, je biskupská rezidencia! V samotnom meste Gary asi tretina domov je prázdnych, alebo opustených a vydrancovaných.“

V takomto prostredí začínal biskup Grutka svoju arcipastiersku službu. Popri pastoračných starostiach často mu prišlo riešiť naliehavé spoločenské, rodinné a komunálne problémy: tíšiť, zmierovať, napomínať, povzbudzovať. Veľmi významným krokom v tomto smere bol jeho pastiersky list, v ktorom vyzýval k rasovej tolerancii a k rešpektu ľudskej dôstojnosti. Jeho prístup a postup sa vždy niesol v duchu vzájomného porozumenia a kresťanskej charity. Aj keď sa jeho postoje občas stretávali s nepochopením, postupne mu získali obdiv a autoritu nielen medzi pospolitým ľudom, ale aj v cirkevných a vládnych kruhoch.

Biskup Grutka bol známy aj svojou pastoračnou horlivosťou pre duchovné potreby väzňov a jednom období bol biskupským poradcom asociácie väzenských kaplánov (Episcopal Advisor for the American Catholic Correctional Chaplains Association)

V rokoch 1962-1965 biskup Grutka sa zúčastnil na všetkých štyroch zasadaniach II. vatikánskeho koncilu. Jeho vystúpenie dňa 28. októbra 1964, v ktorom kritizoval rasovú neznašanlivosť a diskrimináciu, malo zvučný a pozitívny ohlas. V pokoncilovom období vyvinul veľké reformné úsilie, aby sa v jeho diecéze uvádzali do života uznesenia koncilu.

Pozoruhodná bola je činnosť v medzinárodnom hnutí za ľudské práva. V novembri 1972 americká biskupská konferencia ho zvolila za člena Biskupskej komisie pre sociálny rozvoj a svetový mier. V tejto funkcii vynaložil veľké úsilie o emancipáciu a zrovnoprávenie všetkých ľudí, bez ohľadu na pôvod, rasu, ideológiu. Často opakoval: Všetci sme rovnako stvorení na Boží obraz, všetci sme deťmi jedného Otca a toto sa musí odrážať aj na našom konaní.

Jeho účasť na aktívnom dianí amerických Slovákov a ostatných slovenských komunit v diaspóre, je oveľa širšia a hlbšia než sa všeobecne vie. On sám si totiž neželal, aby sa o jeho činnosti na tomto poli

uverejňovali referáty a správy. V skutočnosti však patril k najväčším podporovateľom slovenských náboženských, kultúrnych a národných podujatí. Bol ich patrónom a priaznivcom, pozorne sledoval ich činnosť a poskytoval im morálnu a keď bolo treba i materiálnu podporu. Osobitne treba vyzdvihnúť jeho spoluprácu so Slovenským ústavom sv. Cyrila a Metoda v Ríme. Bol jeho patrónom a viedol zbierku na stavbu impozantnej budovy tohto ústavu, ktorá bola slávnostne posvätená a otvorená v roku 1963 v Ríme. Možno bez výhrady povedať, že bez jeho pričinenia by sa nebolo podarilo realizovať dielo takej trvalej hodnoty, alebo aspoň nie v takom rozsahu a v takej veľkolepejšej podobe.

Podobne svojou autoritou podoprel biskup Grutka aj Svetový kongres Slovákov. Spolu so Štefanom B. Romanom bol predsedom Pripravného výboru Svetového kongresu a predsedal na jeho zakladajúcom zhromaždení v New Yorku v júni 1970. Na zhromaždení prijal funkciu čestného predsedu, a v roku 1973 bol odmenený Národnou cenou Svetového kongresu Slovákov.

V roku 1983, keď dosiahol kanonický vek 75 rokov, rezignoval na svoj úrad. Pápež Ján Pavol II. prijal jeho rezignáciu s dátumom 9. júla 1984.

Ako prvý biskup diecézy odovzdával do rúk svojho nástupcu Mons. Norberta Felixa Gaughana pekný výsledok svojho úsilia a pastoračnej činnosti. Po 28 rokoch v biskupskej službe jeho diecéza zostávala z 73 farností, v ktorých sa o pastoračnú veriacich staralo 105 kňazov. Z tých farností 14 patrilo prístahovalcom z Latinskej Ameriky (tzv. Hispanics), štyri Amerikánom poľského pôvodu, dve chorvátskeho a po jednej Amerikánom slovenského, maďarského a litovského pôvodu. Počas svojho pôsobenia biskup Grutka vybudoval 7 nových farností, otvoril 16 základných a dve stredné katolícke školy, tri nové nemocnice, domov pre starých kňazov (Albertine Home), katolícky cintorín sv. Stanislava.

A je treba dodať, že aj po svojom odchode z biskupského úradu Andrej G. Grutka ešte dlho pokračoval v pastoračnej službe ako pomocník a poradca nového biskupa.

Posledné roky života ho postihla zákerná rakovina, ktorá obmedzila a neskôr takmer znemožnila jeho pastoračnú činnosť. Utiahol sa do mesta Valparaiso, kde zaopatrený sviatosťami usnul v Pánu 11. novembra 1993. Jeho pohreb sa konal 15. novembra za hojnej účasti kňazstva a veriacich. Hlavným celebrantom pohrebných obradov bol jeho dlhoročný priateľ a spolužiak zo štúdií v Ríme, emeritný biskup Joseph B. Brunini. Mŕtve telo bolo uložené na večný odpočinok v diecéznej katedrále Sv. Anjelov v Gary.

V slovenskej zahraničnej tlači sa s uznaním písalo o jeho blahodarnej činnosti v prospech utláčaného národa a prenasledovanej Cirkvi na Slovensku. V tomto ohľade ho redaktori niekoľkokrát prirovnávali k šľachetnému banskobystrickému biskupovi z rokov matičných, Štefanovi Moysesovi. A oprávnene. Pre slovenskú povojnovú emigráciu Andrej Gregor Grutka skutočne bol „naš druhý Moyses“.

Večná časť jeho pamiatke!

FRANTIŠEK VNUK

Pri vzniku ČSR sa spojili do jedného štátu tri územia na odlišnom religióznom základe. Česká spoločnosť prevzala po vzniku samostatného štátu mnohé sociologické rysy z minulosti. Napriek tomu, že si zachovala dedinský a malomestský charakter, vykazovala značné prvky skepsy k náboženstvu, aj keď bez vyznania tu bolo podľa štatistických údajov len malé percento obyvateľstva. (Roguľová In Kršák, 2012)

Iná situácia pri vstupe do spoločného štátu bola na Slovensku. Zbožnosť je jednou z črt slovenského národa, ktorú si už po stáročia zachováva. Ťažké obdobia, ktorými Slováci v dejinách prechádzali im neraz pomohla prežiť viera. Kresťanstvo posilňovalo v ľuďoch spolupatričnosť. Už počas Uhorska koncom 19. storočia boli Slováci proti uvoľňovaniu vzťahov štátu a cirkvi, ktoré presadzovali uhorské liberálne vlády.

Vojnové udalosti spôsobili nielen nesmierne materiálne škody, pripravili milióny ľudí o zdravie a životy, ale a ako uvádza Letz (1997) mnohí ľudia začali pochybovať o svojej viere. Protináboženské nálady našli najväčšiu odozvu v Čechov, ktorí najmä katolícku cirkev často bez vážnejších dôvodov spájali s národným útlakom a minulosťou v Rakúsku. Po prevrate začalo české obyvateľstvo hromadne vystupovať z katolíckej cirkvi. Buď ostávali bez vyznania, alebo vstupovali do Cirkvi československej husitskej, ktorá bola založená 8. januára 1920. Podobný jav sa v takom rozsahu nevyskytoval u žiadneho národa v strednej Európe. Bolo to určitým povojnovým špecifikom len v Čechách.

Medzi Slováckmi sa protináboženský prúd neujal. Naopak, Slováci si začali viac uvedomovať hodnotu náboženstva. Správy o zbúraní mariánskeho stĺpu 30. novembra 1918 v Prahe, odstraňovanie krížov zo škôl, vydávanie protináboženskej literatúry a zoštatnenie cirkevného majetku sa na Slovensku nestretlo s pochopením. Obyvateľstvo bolo pobúrené a protestovalo.

Ako uvádza Špiesz (1990, s. 141) „najmä Česi, ktorí prišli pôsobiť na Slovensko, dávali často demonštratívne najavo svoj nepriateľský postoj ku katolicizmu, ku ktorému sa hlásilo vyše 70% Slovákov, ba aj k náboženstvu ako takému“. Boli to voľnomyšlienkári, obdivovatelia Jana Husa i ateisti. Špičky českej spoločnosti, sústredené vo veľkých mestách, boli členmi slobodomurárskych lóží, ktoré katolícka cirkev vyhlásila za strediská svojich najzarytejších

nenáboženských čítenie slovenského človeka a prehlbovalo hlbokú brázdou odcudzenia medzi oboma národmi.

Na Slovensku bola dominantnou rímsko – katolícka cirkev. 13. februára 1921 sa v piaristickom kostole v Nitre uskutočnila vysviacka prvých troch slovenských katolíckych biskupov. Pápežský nuncius Clemente Micara vysvätil Mariána Blaha za banskobystrického biskupa, Dr. Karola Kmeťka za nitrianskeho biskupa a Jána Vojtaššáka za biskupa spišského. Noví biskupi sa dohodli s vládou v Prahe, že od 1. 9. 1921 budú otvorené tri katolícke gymnáziá na Slovensku. Táto dohoda, ktorú uzavrel ešte minister školstva Dr. Josef Šusta, bola jeho sociálnodemokratickým nástupcom Rudolfom Bechyňom odmietnutá s odôvodnením, že „dříve zanikne stát, než bude zavedena konfesijní škola. Církení škola je neštěstí národa“ (Ďurica, 1996, s. 116)

Počiatkové nezhody medzi československými vládami a Vatikánom sa začali urovnávať až po vstupe HSES do vlády. Po dlhších diplomatických rokovaniach bola v roku 1927 podpísaná dohoda medzi vládou ČSR a Svätou stolicou, známa pod názvom Modus vivendi.

Slovensko až do konca prvej ČSR nebolo vymedzené ako samostatná jednotka cirkevnej správy. V roku 1922 boli však slovenské diecézy vyňaté z maďarských provincií a podriadené priamo Svätej stolici. Trnava nezískala postavenie samostatného sídelného biskupstva, stala sa len apoštolskou administratúrou.

Evanjelická cirkev bola druhou najpočetnejšou cirkvou na Slovensku. Nariadením Vavra Šrobára bola cirkev v roku 1919 organizačne rozdelená na dva dištrikty - Východný (9 seniorátov) a Západný dištrikt (8 seniorátov). 18. 1. 1921 bola na synode prijatá nová ústava a 22. októbra 1922 boli v Liptovskom Sv. Mikuláši vysvätení prví slovenskí biskupi Samuel Zoch a Jur Januška. Po Juraškovi Východný dištrikt neskôr spravoval Vladimír Čobrda, ktorý sa stal aj generálnym biskupom. Po Samuelovi Zochovi prebral Západný dištrikt Samuel Štefan Osuský.

Gréckokatolícka cirkev mala najväčšie zastúpenie na východnom Slovensku a na Podkarpatskej Rusi. Územie, ktoré po roku 1918 pripadlo ČSR podliehalo gréckokatolíckym biskupstvám v Mukačeve (Podkarpatská Rus), Gherla (Rumunsko) a Hajdudorog (Maďarsko). V septembri 1926 po určitom provizóriu bolo správa zverená baziliánske mu mníchovi Petrovi

Pavlovi Gojdičovi. O rok neskôr bol vysvätený za titulárneho biskupa so sídlom v Prešove. Príslušníci maďarskej menšiny mali v gréckokatolíckej cirkvi početné zastúpenie.

Rozpad Rakúsko – Uhorska sa asi najviac dotkol Reformovanej cirkvi. Aj keď jej duchovní boli pod hrozbou násilného vyst'ahovania nútení k skladaniu sľubu vernosti ČSR a nedostalo sa jej až do roku 1930 zákonného uznania, dokázala sa postaviť na nohy. Zorganizovala tri dištrikty (predunajský, predtiský a zakarpatský), mala 492 cirkevných zborov (z toho bolo 449 maďarských, 12 zmiešaných a 31 slovenských) a pôvodne evidovala 223 168 svojich veriacich (sčítanie ľudu roku 1930 vykazovalo 216 662 reformovaných veriacich). Na prípravu duchovných reformovaná cirkev zriadila roku 1925 Teologický seminár v Lučenci (tento roku 1939 po opätovnom pripojení dotknutého územia k Maďarsku zanikol), v Komárne spravovala reformovanú pedagogickú vysokú školu, ktorá po roku 1938 fungovala dovtedy, kým prijatí študenti dokončili štúdium. (Kis, 2008, s. 403)

Duchovní, hlavne katolícki a evanjelickí kňazi, požívali medzi obyvateľstvom všeobecné uznanie a úctu. Dobré poznali zmysľanie prostého ľudu, veď boli s ním v každodennom kontakte. Vzhľadom k tomu, že laickej inteligencii bolo po prevrate málo, často sa zapájali do politického života. Aj v stranách národnostných menšín, boli kňazi neraz veľmi aktívni. V 30. rokoch sa viaceré cirkvi začali realizovať v sociálnej, charitatívnej a zdravotníckej oblasti. Vytvárali zariadenia pre postihnutých, či opustené deti a siroty.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

- ĎURICA, M. S. 1996. *Dejiny Slovenska a Slovákov*. Bratislava: SPN, 274 s. ISBN 80-08-01-427-X
- KIS, B., A. 2008. *In Fazekas, J – Hunčík, P. Maďari na Slovensku 1989 – 2004. Šamorin: Fórum inštitút pre výskum menšín*, 2008. 501 s. ISBN 978-80-89249-16-9
- KRŠÁK, P. 2012. *Ottov historický atlas Slovenska*. Praha: Ottovo nakladateľstvi, 2012. 560 s. ISBN 978-80-7360-834-7
- LETZ, R. 1997. *Slovensko v 20. Storočí - Dejepis pre 8. ročník základných škôl*. Bratislava: SPN, 1997. 95 s. ISBN 80-08-02524-7
- ŠPIESZ, A. 1992. *Dejiny Slovenska*. Bratislava: PERFEKT, 1992. 192 s. ISBN 80-85261-44-8

LADISLAV MORAVÍK

Autor pôsobí ako doktorand na VŠZaSP sv. Alžbety v Bratislave

KULTÚRA

Dvojtyždenník závislý od etiky
Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava
Telefón: 0911 286 452
Vydáva Factum bonum, spol. s r. o.
Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.
IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: Július Binder – Šéfredaktor: Teodor Križka – Cena jedného čísla je 1.50 € – Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronickej adrese: ganisinova.renata@slposta.sk – Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164,

820 14 Bratislava 214, e-mail: zahrancna.tlac@slposta.sk – Telefonické predplatné: 02/54418102 alebo 02/54418091 – Registračné číslo: EV757/08 – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk – Internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk – ISSN 1335-3470 (tlačene vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

BOH DÔVERUJE (11. 2. 1986)

Podľa rozhlasovej správy Sv. Otec v jednom svojom prejave v Indii uviedol slová indického mudrca:

Príchodom každého nového človeka na svet Boh ukazuje, že dáva ešte ľudstvu dôveru.

JANO FARKAŠ ZOMREL

(11. 2. 1986)

Posledný zo siedmich zakladateľov Slovenského štátu - ako sám kedysi povedal - zomrel 17. januára 1986.

On sám to už čakal a tak to vyzeralo, že to príde skôr.

Bol som u neho okolo 1. mája 1985 v nemocnici na Krásnej Hôrke. Veľmi zle vyzeral. Keď som sa ho pýtal, či niečo nepotrebuje, sused z vedľajšej posteľe poznamenal: skoro umrieť. No zviechal sa ešte.

Pri jeho skone prichádzajú mi na um niektoré veci. Už som, myslím, v týchto zápiskoch čosi z nich uviedol.

- Dr. Tiso na súde hovoril, ako odmietol prípadnú kandidatúru J. Farkaša na ministra s poznámkou: vtedy budú ministrami (spolu s Joštikom) keď ich Horthy Miklós vymenuje. J. Farkaš na ktorýchsi narodeninách (bol tam A. Mach a V. Kovár) spomínal, ako ho Tukov návrh prekvapil, ako sa o ňom dozvedel pri tanci od akejsi sekretárky a ako odmietol. Aj to som tuším spomenul, že J. Farkaš dal Machovi na pohrebe trikolóru. Joštiak v emigrácii si pred smrťou poručil, aby jeho truhlu zahalili slovenskou zástavou... Teda ťažko by tak robili maďaróni. Uviedol som to ako príklad, že i veľkí ľudia sa môžu myliť...

No ale podľa me Janovi Farkašovi.

Už je dosť rozšírené, ako poučil Dr. Jozefa Krajčího (docenta na CMBF, popredného činiteľ MHKD).

Totíž... Jano Farkaš sa ho na akomsi posezení, kde chodil s Dr. Knorom, pýtal ako to bude s biskupmi pre Slovensko a Krajčí mu odpovedal, že načo sú nám biskupi, však, keď niečo potrebuje vybaviť na to má Pit. Nato J. Farkaš poznamenal: No musí tá Cirkev byť Božie dielo, keď kňaz takto rozpráva, že je to jedno či biskup alebo nie. Takúto verziu mi J. Farkaš osobne potvrdil s poznámkou - no dal som mu.

Pani Valachová v prítomnosti manželza to počula takto: No musí mať tá Cirkev pevné korene, keď ju také svine - jej kňazi nevyryjú.

Ešte všeličo by sa dalo písať o Janovi Farkašovi. O jeho boji za zachovanie celistvosti Slovenska v súvislosti s Viedenskou arbitrážou, o jeho úsilí v Poľsku, o jeho snahe v 68. roku vyniesť slovenskú vec do verejnosti. List Husákoví v tejto veci a jeho korešpondencia s Vilom Kovárom sa ešte zachovali, ako aj mnohé dokumenty svedčiacie o jeho statočnom postoji.

A pekne to povedal na Krásnej Hôrke: Vilko (Kovár) to mal dobré, ale pre mňa to bude zdlhavé (rakovina). Asi som bol veľký hriešnik... Modlím sa za všetkých. Nato som poznamenal, že to je - obeta - za nás.

ZHNUSENIE - AŽ TERAZ

(20. 6. 1986)

Asi pred dvoma týždňami som sa rozprával s Dr. Gejzom Medrickým na tému rakúskych volieb.

- Teda... nikdy som nebol proti Židom, pomáhal som im. Pravda, usiloval som sa, aby kapitál bol v slovenských a kresťanských rukách... No žiadnu nenávisť som voči nim necítil. Ale toto, teraz, to sa mi zhnusilo! Vidieť, Židia majú veľký vplyv na americkú vládu.

Potom sa hovorilo o tom, že Dr. Tiso má pomník v Jeruzaleme. Sám to nevedel potvrdiť, ale spomenul si, dávnejšie sa naň obrátil historik - Žid zo Slovenska, žijúci vo Švajčiarsku a položil mu v liste niekoľko otázok

ohľadne židovského problému. Ale mu neodpovedal, lebo si nebol istý, či sa to správne použije. Mal menovať ľudí, ktorí boli pre Židov, proti Židom a špeciálne ho zaujímal Dr. Tiso.

Dr. Medrický tak vie, že Sivák má v Izraeli nejakú tabuľu za zásluhy voči Židom.

Dr. Medrický to veľmi zdôraznil, že nemal protižidovské zmysľanie, ale to čo pozoroval v rakúskych voľbách, sa mu zhnusilo (šlo o voľbu prezidenta Kurtha Waldheima).

PITSBUGSKÁ DOHODA

(20. 6. 1986)

V rozhovore s Dr. Gejzom Medrickým prišla reč na to, ako odprezdval vedúceho delegácie Amerických

KAROL KUBÍK

Slovákov, Dr. Petra Hletka, ktorý priniesol Pittsburghskú dohodu. Na žiadosť Karola Sidora, ktorý chcel ostať pri umierajúcom Hlinkovi, išiel s vedúcim delegácie -Dr. Hletkom - on -Dr. Medrický aj s jeho paňou. V Krakove mal neočakávaný výdavok, lebo Karol Murgaš kúpil veniec na hrob Piľsudského a on to pri opúšťaní hotela musel zaplatiť.

Keď už Hletku odprevadili na loď Bathory, zostalo mu veľmi málo peňazí. Nemohol nič poskytnúť ani domáhaúcemu sa Murgašovi a hotovosť im nestačila ani na hotel. Zabezpečili si ubytovanie na súkromí. Večer sa s nimi veľmi dlho prechádzal predseda zahraničného výboru poľského Sejmu. Chcel ich odprevadiť na hotel, ale Medrický sa hanbil povedať ako dopadli a tak sa vždy vrátili nazad. Poslanec napokon pochopil, že chcú byť sami. A tak šli na nocľah. Skoro ráno ich zobudili mliekari. Kdesi v bufete si dali vajíčko a tak polohladni sa vracali domov.

PRIVEEMI

ZDVORILÝ BÁSNIK

(11. 7. 1986)

O Emilovi Boleslavovi Lukáčovi bolo známe, že bol veľmi servilný.

A. Mach spomínal, ako sa medzi nimi hovorievalo, keď prišiel do spoločnosti E.B.L., že si treba sadnúť... Murgaš (Gašpar?) vraj hovoril, že by si bolo treba dať mreže...

Tú prvú zmienku o povahe E.B.L. som počul, keď som poukázal na nejaký jeho servilný článok v novinách v 70. rokoch.

Druhú zmienku povedal Janko Hudák, keď sme akosi narazili na básnika. Ale J.H. v tej súvislosti dodal, že netreba sa čudovať. Bol nemanželským deckom akéhosi evanjelického farára. Keď mu matka prišla ukázať jeho dieťa, reagoval slovami: Toto steňa, že je moje dieťa...

Matka sa pravdepodobne vyžalovala a v chlapcovi to zanechalo hlbokú ranu. Reč na to prišla v tej súvislosti, keď sa hovorilo o Jankovi Smrekovi. V pozostalosti je veľa básni náboženského a najmä mariánskeho charakteru. Lukáč prijal svojho času titul zaslúžilého umelca, čo Smrek odmietol s poznámkou, že nech mu dajú národného umelca.

TO SA MI SPROTIVILO

(15. 8. 1986)

Dňa 9.8.1986 som bol u Vincenta Hložníka pre grafiku. Prišla reč na Rakúšanov.

- To sa mi sprotivilo, čo Židia robili s Waldheimom. Ale nedal sa im. Tie jeho ručičky...(K.W. veľmi presvedčivo gestikuloval...)

- Rakušania sú veľmi maškrtní. Neznášam tie ich reklamy na jedlá...

Ja som k tomu poznamenal, že ešte majú odvahu pritom ukazovať tie deti s napuchnutými bruškami.

Prišla reč na Černobyľ...

- Veď preto maľujem tak, ako maľujem...Načo maľovať krajinky, alebo niečo také... Ja cítim, čo sa s ľudstvom deje.

Tak reagoval na moju poznámku, že som myslel na neho, na jeho apokalypsu.

NÁRODNÝ UMELEC

SMILNÍ A PIJE (23. 9. 1986)

Včera oznámili, že Dominik Tatarka dostal cenu Jaroslava Seiferta. Profesor Miroslav Kusý pri tej príležitosti hovoril, ako Tatarku vábili zapojiť sa ... Ponúkali mu vydanie súborného diela, len aby spravil sebakritiku. (Mal sa vykúpiť za to, že v auguste 68. roku viedol demonstráciu proti okupácii.)

Ako silný tromf prišiel sám národný umelec, Vladimír Mináč. Dohováral Tatarkovi, že sa takto plahočí, nemá ani na živobytie. Bolo to na záhrade u Tatarku.

- A čo robíš ty? - opýtal sa Tatarka. Pijem a smilním - a na svoju frajerku, asi dvadsaťročnú sexbombu, zavolať - Ukáž sa mu.

Tá sa na záhrade naozaj vyzliekla - ukázala aj pred susedmi.

Teda žiadna agitácia frázami o budovaní, atď, ale ponuka mať peniaze a dovoliť si piť a smilniť.

K samotnému Tatarkovi...

Na pohrebe Janka Smreka bolo ho vidieť veľmi, veľmi zničeného... Myslí, že to bol Dr. Belo Polla, ktorý poznamenal: "Za Slovenského štátu sa mal dobre a odvdáčil sa románom Farská republika."

Inak od Eleny Malovcovej som počul, že sa u nich ukázal a že na ňom cítiť, akoby hľadal, alebo aj našiel Boha.

Akokoľvek: Bud' Tatarkovi česť, že znáša radšej prenasledovanie akoby zradil sám seba za to, že bude mať peniaze na pitie a smilnenie.

(Dominik Tatarka sa zmieril s Cirkvou za účasti O. J. Chryzostoma Korca. Do závetu dal, že sa Farská republika nesmie vydávať. 5. 6. 1998)

DR. JOZEF TISO

A STREDNÁ EURÓPA

(12. 12. 1986)

Dňa 10. dec. 1986 som pozrel uja Gejzu. Prišla reč na Dr. Jozefa Tisu, ako mu vo väzení istý americký dôstojník dal papier a ceruzku, aby napísal svoje názory na usporiadanie stredoeurópskych pomerov. Konzultoval to aj s ním. Napísal niekoľko hárkov. Tvrdil tam, že keď sa teraz tieto problémy, kde hrá významnú úlohu národnostná otázka, neusporiadajú, bude to veľká historická chyba.

O dokumente sa nevie, čo sa s ním stalo.

Prišla reč aj na článok, ktorý bol pred týždňom v Smene a kde odtlačili príspevok z krajanských novín. Týkajúci sa blahorečenia Dr. Jozefa Tisu.

Keď sa hovorilo o riešení problému ľudstva, podotkol Dr. G.M., že bez

ohľadu na to, že ide o Slovensko, myslí si, že ten prístup, aký sa za Slovenskej republiky uplatňoval, t.j. ohľad predovšetkým na slabších, sa má uplatňovať. A to pri všetkých rozhodovaniach.

Záujmom dobra sa obetovala i popularita, alebo zlepšenie popularity režimu. Tak napríklad odložila sa pozemková reforma, lebo by to znamenalo zníženie produktivity.

Čo sa týka pomerov vo väzení, v tom, kde písal Dr. Tiso uvedený dokument, strážili ich černosi. Američania - belosi mali k černochoch taký vzťah ako tu k Cigánom. Vojenské jednotky boli nemiešané, černosi ale mali veliteľov belochov. Aj v tu spomínanej strážnej jednotke bol veliteľ beloch. Na týchto

dozorcov si ujo Gejza spomína ako na najlepších za celej tej väzenskej éry. (Pri nejakej príležitosti, možno aj pri tejto, ujo Gejza Medrický spomínal, že musí spraviť, alebo už urobil prisahnúť výpoveď k blahorečeniu Dr. J.Tisu.)

PYŠNÝ (27. 2. 1987)

Rozprával poslucháčom dominikán Silvester Braiko (?) v Brne v 50. rokoch.

Videli sme po nádvorí veľmi pyšno kráčať jedného biskupa. A hovorím pred spoločníkmi: "Podívaj sa, ako pyšno ide. Ale ho nepozdravím. Takých biskupov som v Ríme videl." Keď sa priblížili, biskup ich prvý pozdravil. Bol to biskup Stavieľ (???), nosil konštrukciu, ktorá mu - kvôli chorobe chrčtice - držala vztýčenú hlavu.

(Podľa Janka Hudáka z minulého týždňa.)

GENERÁLNY VIKÁR

(4. 1. 1988)

V nedeľu, 30. augusta 1987 spre-vádzal som Miška Zolárka spolu so svojimi chlapcami ku generálnemu vikárovi Čížikovi. Býval v provizóriu na fare, lebo kanonický dom bol v nebezpečnom stave. Bola to taká garsónka. Iste. Provizórium...

Ale ten chliev!

Rozostlaná posteľ, na stole kopa kníh a papierov, jedno cez druhé. Na druhom stole množstvo fliaš a špiny. Flaše: minerálka, víno, liehoviny.

Po uvítaní nám vysvetľuje, že tu má taký casus... A v tom vylieza zo zadu žieňa 30-40 ročné, akési zimomravé. A generálny vikár vysvetľuje, že je z kostolného spoločenstva. Jej muž bol vo väzení, teraz sa vrátil a chce ísť k nej, ale ona ho nechce. A že on - generálny vikár - jej radí, aby ho oznámila, že ho hneď zavrú, lebo bol podmienené pre-pustený.

Potom šiel Miško S Čížikom čosi vybavovať - zrejme o ilustrovaných bibliách - do zadnej miestnosti, odkiaľ nedávno vyšla oziabnutá ženička. Predtým ešte hosťiteľ ponukol vínom. (Dal "dišpenz" aj môjmu nepnoletému Petrovi) a akýmisi sušienkami. Pri odchode si aj môj Andrej všimol množstvo tuzexových fliaš, konzerv, atď v akejsi komore.)

Medzitým prišli ďalšie tri baby: vikárova sesternica, za slobodna tiež Čížiková, jej dcéra - čerstvá absolventka vysokej školy. Odskočila si z Bratislavy zabehnúť nové auto! A ešte jedna žena, stredoškolská učiteľka Monsignorova sestra je ženou nejakého

právnik - meno si nepamätám - čo robí právneho poradcu pre Charitu.

Svoju sesternicu predstavil prelát ako tú, čo má zásluhu na tom, že došli z Juhoslávie ilustrované Biblie. Z toho, čo som z nej vytiahol, vyplývalo, že to pomocou nejakého príbuzného zariadila, ale že už ďalej vybavovať nebude. Je síce možnosť vytačiť ďalšie Biblie v Juhoslávii, ale nakladateľstvo to urobí iba vtedy, ak na to dostane od našej vlády súhlas! A vybaviť to môže iba Pit. Inak, ani jedna z tých troch báb, podobne ako aj tá prvá zm-zrnutá, sa nepustili do upratovania chlieva u generálneho vikára. A to by nedalo žiadnej opravdivej žene, či už je manželkou, mniškou, prípadne typ Márie Magdalény. Keď hosťiteľ s hosťom rokovali kdesi v zadnom pezechu, trochu som vyobracal tú zimomravú (ešte tie ďalšie tri baby tam neboli).

- Či má deti? Áno - tuším hovorila o desaťročnej dcére.

- Prečo nie ste s ňou? Spustila vodopád slov ako sa o ňu stará. Ale teraz - bola nedeľa - ju nechala u matky.

- Prečo jej muž sedel? Pre autohaváriu.

- Prečo s ním nežijete? - Lebo je psychopat a zasa vodopád i rozličných cudzích výrazov na podporu svojho tvrdenia.

Mal som čas - rokovanie v zadnom kumbále pokračovalo - trochu poobracať vikárovu sestru so spoločníkmi. Boli veľmi ostražití. Akosi sa okúňali - zrejme chceli byť s vikárom samé. (Sesternicina dcérka má nové auto a jej začiatočnícky plat nestačí - ako je známe - ani na olej, nieta na benzín.) Keď sa Miško nedal vyhnať, odišli návštevníčky (okrem zimomravej) do kostola a že ešte prídu...

Keď sme odchádzali, opýtal som sa vikára - po príslušnom okolokovaní - či sa pamätá, že v prípade prijatia či neprijatia P. Sru do Charitného domu bol zo strany štátnej správy robený najaký zákrok proti P. Sruovi.

Díval som sa vikárovi priamo do očí... Odpoveď bola neistá. Že si nemôže presne spomenúť, ale že ťažkosti boli...

Po rozhovore (telef.) s Dr. Homolom, farárom z Modry Šaturom (23.8.84) a po tom, čo som počul o zázkoch P. Čarnogurského, som si mozaiku dotvoril: Charita neprijala chorého Pátra J. Sru, lebo sa jej vedúci činiteľa báli.

POHREB

MSGR. JÚLIUSA GÁBRIŠA

(4. 1. 1988)

O pocte, ktorú pápež a ľud Boží dal arcibiskupovi Gábrišovi, za jeho predsa zásadovejší postup, na pohrebe sa vie toho dosť. I to sa vie, ako biskup Feranec doslovne zmrazil účastníkov pohrebu svojim prejavom v Trnave.

Keď odchádzal kardinál König z cintorína v Mlyňanoch, prihovoral sa mu nemecky jeden kňaz. Prítomný biskup Feranec vydal akýsi mrmlavý nervózný zvuk, porozhadzoval rukami na znamenie nervózne nespokojnosti, že sa niekto prihovoral kardinálovi. Pri aute kardinála som videl a počul lúčiť sa Feranca, ktorý povedal - zrejme nevie ani trochu nemecky - "Banská Bystrica". Kardinál mu bez slova dal bozk pokoja, nechal ho odísť. Potom ešte kardinál poželal nejaké dieťa v kočíku. Čoskoro sa vytvorila okolo neho spolu s arcibiskupom Groerom skupinka, ktorá ich pozdravovala ešte keď aj ich auto bolo v pohybe.

Neškodí pripomenúť, že biskup Pasztor nebohého spomínal ako arcibiskupa, podobne ako to robili všetci rečníci i v Trnave i v Mlyňanoch, okrem biskupa Feranca a zástupcu socialistického štátu.

(Pokračovanie v budúcom čísle)